

ГЛАСНИК

АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ У НОВОМ САДУ

ГОД. III.

„Гласник“ излази као месечник
Годишња претплата 100 дин.
Поједини број 10— динара.

НОВИ САД

1. МАЈ 1930 ГОД.

БРОЈ 2., 3. и 4.

За чланове Адвокатске Коморе
је претплата урачуната у
чланарину.

Др. ИВО МИЛИЋ

професор Правног Факултета у Суботици

Грађански парнични поступак за Краљевину Југославију у поређењу са зак. чл. I:1911. год.

А. Општи преглед

Законик о судском поступку у грађанским парницама (Грађански парнични поступак) од 13. јула 1929. г. обнародован у бр. 179 — LXXV. Службених Новина од 3. августа 1929. г., израђен је на основу два аустријска закона, која важе још у бившим аустријским покрајинама: Крањској, Штајерској, Корушкој, Истри и Далмацији, у колико су те земље припале нашој Краљевини. То су: закон од 1. августа 1895. бр. 111 Листа државних закона, („Правилник судске власти — Juris-diktions-norm“) и закон од 1. августа 1895. бр. 113. 1. д. з. („Грађански поступник — Civilprocessordnung“). Оба су ова закона имала и своје уводне законе од истога дана (бр. 110 и 112 л. д. з.) а била су новелирана царском наредбом од 1. јуна 1914. год. бр. 51 л. д. з. („Новела о растеређењу судова“).

Наш законодавац спојио је оба аустријска закона у један. Што и Аустрија у своје доба није учинила то исто, разлог је био са једне стране у томе, што је одвојеност правила о надлежности („Juris-diktions-norm“) од правила о поступку („Civil-process-ordnung“) у Аустрији била историјског порекла а са друге стране у томе, што је у Норму требало унети и правила о надлежности у неспорним пословима.

Ове последње је наш законодавац изоставио те ће их унети у закон о ванпарничном поступку односно у уводни закон ка гр. п. п. где ће одредити и дан којег ће нови грађански парнични поступак ступити на снагу.

Доносећи свој гр. п. п. — зак. чл. I:1911. — Маџарска се је повела за аустријским од прилике у истој мери у којој се је аустријски законодавац повео за немачким (од год. 1879.) И Маџарска је хтела да сачува елементе своје историјске традиције. Зато се у оба закона, аустријском и маџарском, налазе иста основна начела модерних поступака, али се у спровођењу тих начела показују разлике и стварне и техничке природе, диктоване и разликама материјалног права.

Међу крупније, карактеристичне разлике иду: у спровођењу начела изналажења материјалне истине иде маџарски гр. п. п. даље од аустријског, јер у поступку пред призивним судом допушта изношење нових чињеница и нових доказних средстава, које аустријски гр. п. п. не допушта; вођен истом мишљу маџ. поступак допушта обновљење поступка у знатно ширем обиму од аустријског. Исто тако иде маџ. гр. п. п. даље и у спровођењу начела усмености и непосредности: маџ. гр. п. п. прописује по правилу у призивном поступку усмену расправу или јавну реферату а у ревизијском поступку усмену расправу, док аустријски гр. п. п. има у призивном поступку ограничењу усмену расправу, нема никако јавне реферате а у ревизијском поступку, и ако не искључује усмену расправу, претвара је у реткост. Аустр. гр. п. п. не познаје протусловја против оглушне пресуде, не познаје извршности пресуде без обзира на правне лекове и нема прописа за поступак код одузимања својевласности и очинске власти. Ови потоњи иду у ванпарнични поступник, камо иде и поступак о проглашењу несталих лица за умрла и поступак о поништењу исправа. Наш нови закон не садржава ни прописа за поступак у брачним споровима, у очекивању претходне унификације материјалног брачног права.

Најбољи коментар аустријских процедуралних закона је од Dr. Georg-a Neumann-a, Wien, Manz'sche Buchhandlung.

Б. Разлике у дешаљима

(скраћенице: н= нови поступник; в= војвођански поступник.)

I. У НАДЛЕЖНОСТИ.

Стварна надлежност (делокруг).

1. (§. 1. в. — §. 44. н.)

а) За „делокруг“ употребљава н. израз „стварна надлежност“, а за „надлежност“ (§. 19. в.) израз „месна надлежност“ (§. 61. н.);

б) Вредносна граница за стварну надлежност средског суда снижена је од 25.000 дин. на 12.000 дин.;

в) Споразумом странака (изричним или прећутним услед пропуста приговора стварне ненадлежности), може се сваки имовински спор пренети из делокруга окружног (или трговачког) у делокруг средског суда, осим спорова који спадају искључиво (каузално) у делокруг зборног (колегијалног) суда.

Споразум има бити писмен и приложен тужби, али није потребно, да је састављен у форми јавне исправе или, ако је приватан, а има услове §.-а 317. в. (§. 101. н.) Довољан је потпис странака па и саме тужене странке (§. 390. н.)

г) Пред средски суд не иду каузално сви спорови из најамног и закупног односа. Кад се тужбом тражи утврђење постојања или непостојања закупног уговора или његово поништење због апсолутних или релативних разлога ништавности (на пример због пословне неспособности или неовлаштености које странке, због заблуде, преваре, оштећења преко половице по а. г. з.), меродавна је за стварну надлежност вредност спора. Исто тако, ако се тражи плаћање закупнине или накнадне штете, меродавна је сума тражења;

д) Парнице ради привременог издржавања жене не иду пред средски суд. Привремено издржавање жене (и деце) као и одвојено становање тражиће се привременом одредбом (§. 324. бр. 8 пројекта зак. о извршењу и обезбеђењу.) Тај захтев може да се споји и са тужбом за развод или раставу брака, која ће, у колико буде ишла пред редовне судове, ићи као и до сада пред окружни суд (§. 46 бр. 1 н.);

е) Кад средски суд одлучује у споровима трговачке природе, додаје се у пресуди: средски суд... „у вршењу трговачке судске власти“ (§. 3, 514 бр. 1, 541 н.) Разлог томе види ниже под 2. слово г);

ж) „Задржано издржавање“ (преживитак, Ausgedinge), о коме говори §. 44 бр. 3 н., јесте уговор, обичајан особито у Словеначкој, којим власник (мањих сеоских имања) преноси на друго које лице своју имовину уз обавезу примаоца, да до смрти издржава, у натури или у новцу, власника (и жену му) и да га сахрани;

2. (§. 2. в.) — §. 46 н.)

а) О споровима имовинске природе, кад им вредност не прелази дин. 30.000, или кад се странке изрично или прећутно подвргну, одлучује пред окружним судом судија појединац (§. 6 н.);

б) За тужбе против судија изабраних и берзанских судова, због накнаде штете нанете званичним радом (§. 2. бр. 2 в.), важе општа правила о надлежности. Н. говори само о државним или самоуправним органима (§. 46 бр. 4);

в) Тужбе под 4, 5, 6 §.-а 2 в., иду или пред засебне трговачке судове, где ови постоје или пред трговачке сенате окружних судова (§. 47 н.)

Закон о уређењу судова (§. 27) предвиђа засебне трговачке судове, у рангу окружних судова у Београду и у Загребу. Изван окружја тих места врше трговачку судску власт трговачка већа окружних судова. У та већа, као и код засебних трговачких судова, улази као трећи члан сената један лајички судија стручњак у трговачким пословима (§§. 5 ст. 2, 10, 57—60 н. и §§. 30, 73 и след. закона о уређењу судова).

Лајички судија учествује код засебних трг. судова и у трг. већима окружних судова у првом и у другом степену. У другом степену онда кад је у првом степену одлучио срески суд „у вршењу трг. судске власти“ (горе бр. 1 слово е). Засебних среских трг. судова нема. (У Аустрији их је било). Код апелационог и касационог суда не учествује лајички судија ни у ком случају.

Што је речено за трговачка већа, важи и за поморска и рудничка (види ниже бр. 3).

г) К §-у 2 бр. 7 в.; или кривац спада међу државне органе, који подижу меничне протесте или под санкције закона о јавним бележницима. У последњем случају не би била основана искључива надлежност окружног суда за одштетне тужбе, јер јавни бележници нису ни др-

жавни ни самоуправни органи. Остаје на судској пракси, да евентуално примени аналогiju и за јавне бележнике и за избране и берзанске судије у циљу одређења надлежности према §.-у 46 бр. 4. н. (горе слово б).

д) За издавање платних налога на основу меница и чекова, до суме од 12.000 дин. и за решавање спорова услед приговора противу тих налога, надлежан је срески суд (§. 45 н. у вези са §. 47 ст. 1 и бр. 4 н.) као и по в. По аустр. гр. п. п. били су за те послове надлежни искључиво окружни (као трг.) судови, без обзира на износ менице или чека (§. 51 аустр. Јур. нормe).

3. (§. 3 и Глава седма в. — §. 48 н.)

Судску власт у рудничким споровима, у колико не иду пред срески суд, врше рудничка већа окружних суда, који се налазе у седишту Апелационог суда (§. 15 зак. о уређ. суда). Види горе 2 ц.

4. (§§. 3 и 525 в. — §§. 3 и 4 н.)

Разлика је у томе, што о ревизији против одлука, које је у првом степену донео срески суд, одлучује Касациони суд. По н. Апелациони суд није никад реви-зијски суд.

„Одлука“ је општи израз за судско решење. Одлука пак може бити или „пресуда“ или „закључак“.

5. (§§. 5—8 в. — §§. 49 — 56 н.)

Утврђивање вредности спора, у циљу одређења надлежности, много је простије по н. него по в. Правило је: кад се тражење не састоји у новчаном износу или кад закон, у врло ограниченем броју случајева, не прописује мерило (§§. 52, 53 н.), меродавна је вредност (51 ст. 2) или интерес (§. 54), који тужилац наведе у тужби. Та наведена вредност веже и суд и туженика. (§. 56 н. — §. 5 ст. 1. в.) Изузетак: код §.-а 543 н. Исто тако изузетно може зборни суд дати утврдити вредност, ако мисли, да је **превисоко** наведена. Разлог је, да се не оптерети колегиј кад може да суди појединач (§. 55 н.)

Изузетку у §.-у 543 н. разлог је, да тужени, вољом тужиоца, не буде лишен правних лекова и већих гаран-тија, које му пружа редован поступак пред среским судом место маличног поступка. Изван овог случаја, не тиче се ни суда ни туженика ако тужилац **прениско** оцени вредност парничног предмета.

Према §.-у 6. бр. 7 в. за одређење вредности спорног предмета у парницама из најамног или закупног односа, меродаван је износ једногодишње кирије или закупнине. Ст. 2 §. 53 н. говори о трогодишњој. Али то важи само онда кад је спор о постојању или непостојању односа, јер ће тад парница, преко 12.000 дин., доћи пред окружни суд, а не важи и за парницу услед отказа, јер та иде увек пред срески суд (горе 1 в). У овој последњој парници назначење вредности од стране тужиоца имаће значаја само за таксу и за допуштеност или недопуштеност ревизије (§. 596 н.)

6.) (§§. 10, 11, 12 в. — §§. 39, 40, 41 н.)

Тужба се, због ненадлежности, „одбацује“ „закључком“ (§. 41 ст. 1 и 2 н.)

Месна надлежност.

(§§. 13-53 в. — §§. 34 — 101 н.)

7.) Forum generale законите жене јесте forum generale њезина мужа док траје брак односно брачна заједница. (§. 69 н.) Тај је пропис корелативан пропису аустр.-хрватског грађанског законика (§. 92), по коме је жена дужна следити мужа у његов домицил. Према војвођ. брачном праву не постоји та обавеза женина, па зато ни в. гр. п. п. не одређује forum necessarium за жену.

8.) (22 в. — §. 70 н.)

Према в. forum generale малолетника и стараника је првенствено суд домицила а према н. суд у месту турске или старатељске власти.

Ванбрачна деца, до пунолетности, следе форум матере (§. 71 н.)

9.) Спорови из закупног или најамног односа непокретнина спадају искључиво (79 н.) пред forum rei sitae а не избериво (елективно) као по §.-у 41 в.

10.) (§. 43 в. — §. 74 н.)

Док траје наследни поступак, стварно надлежни суд у подручју оставинског суда, искључиво је надлежан за наследне парнице као и по в. (§. 43 ст. 2).

Тужба за деобу заоставштине спада искључиво, без обзира на вредност, пред оставински (срески) суд и пре и после предаје (уручења) заоставштине (§. 74, ст. 2).

Ст. 1. §.-а 43 в. показује, да је форум, одређен према седишту надлежног оставинског суда, елективан,

ако оставински поступак није у току. Те елективности по н. нема. Разлика потиче отуд што се по војв. наследном поступку не мора отворити оставинска расправа за сваку делацију, док се по аустр. насл. п. (и по пројекту новог ванпарничног п.) оставинска расправа има увек отворити по службеној дужности кад је умрли оставио имовине.

11.) Тужбе судија и тужбе против судија (§. 75 н.) Војв. п. не зна за тај форум.

У таквом случају суди дакле окружни суд и кад вредност спора не прелази 12.000 дин. Има ли да суди, до 30.000 дин., колегиј или судија појединац? Треба одговорити колегиј, јер *ratio legis* је да се судијиној противустрани даде што јача гаранција непристрасности. Објашњење, које је аустр. Мин. Правде дало овом §.-у (§. 79 аустр. Ј. н.) допушта ипак да се такове багателне (до 500 дин.) парнице као и парнице због сметања поседа повере инокосном судији окружног суда*.

Ова изванредна надлежност важи, разуме се, само онда, кад би тужба судије или против судије имала, по општим прописима, бити расправљена пред судом код којег је дотични судија намештен.

12.) Форум *solutionis* (§. 29 в. — §. 85 н.) треба да је писмено уговорен (и исправа приложена већ у тужби), а није доста, као што је по в., да се туженику може доставити позив у подручју или у седишту суда.

13.) (§§. 31, 32 в. — §§. 85 ст. 2, 95 н.)

Од јаких погодности које је в. давао трговцима и индустријалцима, остале су само две незнатне;

а) само занатлије, ситничари и остали набројени мали привредници могу, у року од 90 дана од последње продаје или извршења рада, тужити свог дужника, који се је одселио, пред судом његовог последњег пребивалишта (§. 95 н.)

б) између трговаца може се основати форум *solutionis* тако да наручилац робе потпише писмену **наручбеницу**, која садржи клаузулу „плативо и туживо у . . .“ Није дакле dostatна, уз робу, фактура са том клаузулом, као што је била dostatна и по аустр. п. (§. 88

* Пројект „закона о увођењу у живот законика о судском поступку“, који је у међувремену састављен, одређује у свом чл. 22, да ове спорове, који би иначе спадали у надлежност средњег суда, води код окружног суда судија појединац али по прописима који важе за поступак пред зборним судовима; ако је пак спор багателне природе или због сметања поседа, водиће их по прописима који за те две врсте поступка важе у поступку пред средњим судовима.

ст. 2 Ј. н.) Наш је законодавац имао у виду заштиту трговаца на мало.

Од иностранства, које има форум фактуре (н. пр. Аустр., Маџ., Чехосл.), заштићен је наш трговац извозничар у толико што се и он може послужити фактуром да оснује форум реципроцитета у својој земљи (§. 99 н.)

14.) (§. 36 в. — §. 92 н.)

Тужба којом парнични пуномоћник тражи награду и трошак, не иде елективно пред суд места у коме је била пуномоћникова (адвокатова) канцеларија, него пред суд који је водио односну парницу у првом степену (§. 32 закона о адвокатима).

И у овом случају може дакле окружни суд да суди и испод 12.000 дин. (§. 93 н.)

Судиће појединац а не колегиј, јер овде не постоји *ratio legis* споменута под бр. 11.

И иначе нејасна, последња реченица §.-а 32 зак. о адв., нема, после н., практичног значаја. Избор суда, од стране адвоката, ограничен је или на *forum generale* туженика или на суд парнице у којој га је заступао.

Адвокат може свакако (у пуномоћију) основати и (уговорну) надлежност суда свога седишта.

15.) (§. 45. в. — §. 101 н.)

По н. може се спор споразумом пренети на други (одређени) суд првог степена, и ако је за тај спор законом наређена искључива месна надлежност, (§§. 73 — 82 н.)

На пр. за спор о власништву земље, вредне 10.000 дин., која лежи у Суботици, може се уговором основати надлежност среског суда у Сомбору. Искључива месна надлежност, према н., искључује само примену правила о општој месној надлежности (§§. 61—72 н.) а не искључује уговарање друге месне надлежности, као по в. Види даље код бр. 46.

И ако нови п. не каже то изриком, као што каже ст. 2 §.-а 45 в., ипак се уговором може искључити елективни суд опште надлежности туженикове, ако се у уговору означи „само“ уговорени суд.

Н. нема прописа о надлежности за спорове из послова на отплату. Аустрија је имала засебан закон о тим пословима (*Ratengesetz* од 27-ог априла 1896. год. бр. 70

л. д. з.) који садржи и правила о надлежности за спорове из тих послова, једнака онима војв. п. Тиме би се имао бавити уводни закон гр. п. п.

16.) Десигнирана и делегирана надлежност: §§.-има 51, 52, 53 в. одговарају §§. 25, 27, 28, 29. 42, 43 н.

II. У ПОСТУПКУ.

Унутрашња организација судова.

17.) (§§. 54—57 в. — §§. 5—13 н.)

Бележника (судских приправника) са самосталним делокругом (§. 57 ст. 3 в.) нема. Место њих долазе као судијски помоћници, секретари и пристави према §.-у 68 зак. о уређ. судова.

Искључење и изузеће.

18.) (§§. 59—69 в. — §§. 15—24 н.)

У овој партији проширен је аустр. закон нарочито у §.-у 15 н. Последња реченица у §.-у 17 н. предвиђа случај кад би два судије имали да суде један другоме у њиховој парници са трећима.

Парнична способност.

19.) (§§. 70—76 в. — §§. 102—111 н.)

Ако се недостатак парничне способности не уклони у одређеном року или се уопште не може уклонити, решава суд закључком да је поступак ништав (§. 108 ст. 1. н.) а не пресудом, да се поступак обуставља (§. 75 ст. 3. в.)

Супарничарство и интервенција.

20.) (§§. 87—93 в. — §§. 112—126 и §. 90 н.)

Нема разлика вредних спомена. Случај позива у парницу према §.-у 92 в., нема н.

Пуномоћници.

(§§. 94—111 в. — §§. 127—141. н.)

21.) Пуномоћје треба или да је од странке својеручно потписано или у рукознаку оверено од суда или

јавног бележника. У првом случају не треба сведока (§§. 131, 390 н. — §. 100 в.)

22. Пред среским судом нема ни у ком случају обавезе заступања адвокатом (§§. 128, 528 н. — §. 94 ст. 2. в. (По аустр. гр. п. п. — §. 29 — и пред среским судом и пред зборним судом у местима, где су постојала барем два адвоката, а вредност спора је прелазила 1000 круна, парнични пуномоћник могао је бити само адвокат).

Ст. 2. §.-а 128 н. набраја случајеве у којима заступање адвокатом није обавезно ни пред зборним судом (§. 98 в.)

Где није обавезно заступање адвокатом, пуномоћник може бити свако својевласно лице (§. 130 н.) а не само одређена лица (§. 95 в.)

Адвокатски приправник може да замењује свог принципала и пред окружним зборним судом (§. 133 н. — у Аустр. није могао без адвокатског испита).

23.) Сам докторат права не овлашћује на самозаступање кад је обавезно заступање адвокатом (§. 129 н. — §. 97 в.)

24.) Парнично пуномоћје само по себи не овлашћује адвоката да прими у име странке парничну главницу (§. 132 н. — §. 104 в.) То овлашћење треба изриком унети у текст пуномоћја.

Где није обавезно заступање адвокатом, може адвокат, парнични пуномоћник, дати се заменити и од ма којег другог својевласног лица. (§. 132 бр. 6 н.)

25.) Адвокат, који откаже странци пуномоћје, дужан је да ју заступа још за 30 дана, у колико би је и без заступања могла да снађе штета (на пр. пропуст улагања правног лека, §. 138 ст. 3. н. — §. 107 в.)

Парнични трошкови.

§§. 142—157 н. — §§. 424—435 в.)

26.) Суд не досуђује парнични трошак по званичној дужности без молбе (§. 394 ст. 2. в.), него само ако их странка тражи и у томе циљу искаже (попише) трошак. Прилагање трошковника значи тражење трошка (§. 156 н. — §. 424 в.)

Акторска кауција.

27. (§§. 158—163 н. — §§. 124—128 в.)

Сиромашко право.

28. (§§. 164—174 н. — §§. 112—123 в.)

Поднесци.

29.) Н. садржи у свом делу другом (§. 175) прописе за поступак уопште т. ј. пред судовима свих степена и за све врсте поступка. Тако и о писменим поднесцима. О тужби пак говори посебно у §.-у 321 и след. (§. 129 в.)

30.) Недостатке у опреми поднесака не допуњује судска канцеларија (§. 134 в.) него се странка позове да их уклони или јој се у ту сврху враћа поднесак (§§. 183, 184, 531 н.)

31.) Поднесак — па и онај којим се улаже правни лек — може се упутити суду и путем телеграфа (§. 185 н.)

Рокови и рочишта.

32.) Дан у који је поднесак предан пошти вреди као дан предаје суду (§. 193 н.)

33.) Против последица пропуштања рокова или рочишта штити ремонстративни правни лек „повраћај у пређашње стање“ (§. 208 и след. н.)

34.) Н. не позна правни лек протусловја против пресуде због пропуштења (оглушне, контумацијске — §. 460 в.)

Последице пропуста одговора на тужбу садрже §§. 494 и след. н.

35.) Поступак који по споразуму странака или ради њихова недоласка мирује, не може се пре отворити пре него прођу 3 месеца. (§. 232 н. — §. 446 в.)

36.) Поравнање у парници (§. 282 н.) не треба да суд решењем узме на знање (§. 423 в.) Да судско поравнање има извршну снагу пресуде, казаће закон о извршењу.

37.) Судски одмор траје од 1. јула до 15. августа (§. 93 зак. о уређењу судова). За време одмора судови врше само феријалне послове (§. 318 н.)

Поступак пред зборним судом I. степена.

38.) У тужби као и у опште у поднесцима (изузев призивно писмено, кад се призивалац одрече усмене расправе — §. 586 н. — и изузев ревизијско писмено — §. 600 став последњи н.), не сме бити правних излагања. Чињеничне тврдње имају се појединачно навађати и уз њих односна доказна средства. Према аустр. пословнику наводи се обележавају редним бројевима (на које се суд, због скраћивања, позива у доказним закључцима — §. 373 н.) Кад је тужба специјалне природе (трговачке, поморске, рудничке) а предаје се суду који поред те посебне, врши и општу јурисдикцију, има се у тужби и то споменути (на пр. окружном као трговачком суду у . . ., или: трговачком већу окружног суда у . . . §. 321 н. — §. 129 в.)

39.) „Рочиште за прихват парнице“ назива се „прво рочиште“ (145 в. — §§. 326, 334 н.)

40.) „Парнична зависност“ (*litispendentia*), назива се „постојање парнице“ (§. 180 бр. 5 в. — §. 327 н.)

41.) „Прво рочиште“ држи и код зборних судова судија појединац, члан сената, а не цео сенат. Обим првог рочишта је тачно ограничен (§. 334 ст. 2. н.)

42.) Приговора по §.-у 180 бр. 7 в. — нема. Исто тако нема оправдања да се приговори нису могли раније подићи (§. 180 ст. 1 *in fine* в.)

43.) На првом рочишту не предаје се никакав писмени поднесак (§. 129 бр. 3, 178 ст. 1 и 4, 185 в.) него се изјаве странака уносе у записник.

Прво рочиште може се, изузетно, држати и пред среским судом (§. 536 н. — §. 191 в.)

44.) О приговорима подигнутим на првом рочишту може суд одредити одвојено расправљање. То ће учинити нарочито онда кад је вероватно да ће се приговору места дати. О приговорима суд (сенат) одлучује закључком а не пресудом (§. 356 н. — §. 181 в.) Али ако се о приговорима расправља заједно са меритумом, одлука о одбијању приговора уноси се у диспозитивни део пресуде. Ако се уважи приговор ненадлежности, може суд, по предлогу тужиоца, уступити тужбу означеном надлежном суду. Тиме се прекида ток парнице (§. 357 н.)

45.) Преиначење (мењање) тужбе може суд дозволити и ако се тужени томе противи (§. 188 в. — §. 330 н.)

46.) Утужба (нова тужба) и противутужба могла се је, по §.-у 189 ст. 3 в., подићи пред окружним судом и ако би иначе спадала у делокруг среског суда. По н. се то не може учинити, јер се противутужба може да подигне пред судом прве тужбе, који би иначе био не-надлежан, само онда кад би тај суд могао постати надлежан споразумом странака (§. 94 н.) А по н. не могу се споразумом износити пред окружни суд ствари, које спадају у делокруг среског суда (§. 101 ст. 3.)

Обратно, по н., може се противутужба подићи пред среским судом без обзира на износ захтева (Ср. §. 189 ст. 4. в.) јер се по н. противутужбом може да изнесе пред суд прве тужбе сваки захтев за који би тај суд могао постати надлежан споразумом странака.

47.) „Одговор на тужбу“ предаје се у одређеном року суду, који доставља други примерак противустраници (§. 338 н. — §. 195 в.) Истом после одређења усмене расправе могу странке, ако је потребно, изменити припремна писмена (§. 353 н.) На првом рочишту наине даје се туженику рок за одговор на тужбу (§. 338 н.) а не заказује се одмах усмена (мериторна) расправа (191 в.)

Доказна средства.

48.) Сведока се пита и за вероисповест (§. 436 н. — §. 306 в.) Форма заклетве није предвиђена у н. (У Аустрији била је заклетва нормирана посебним наредбама). Заклетва се полаже пре исказа (§. 433, 473 ст. 3, 476 н.) а не после исказа (§. 310 в.) Сведок у поступку пред среским судом не потписује свој исказ (§. 309 в.)

49.) О преслушању странака под заклетвом нема н. нарочитих директива за суд као што их има в. (§. 368 и след.), него је остављена суду шира власт опредељења (§. 474 н.)

Пресуда.

50.) По правилу се пресуда проглашује („објављује“) одмах после закључења расправе (§. 510 н.) Али ако се

пресуда не може одмах објавити, не уриче се рочиште за њезино објављање (§. 398 в.) него се, без објављења, доставља странкама писмени отправак пресуде (§. 511 н.) Рок за призив тече од доставе отправка (§. 558 н., са пар изузетака наведених у томе §.-у).

51.) Изворник пресуде потписује само претседник већа и записничар (§. 516 н. — §. 403 в.) Отправак потписује само претседник односно судија појединац.

52.) Пресуда се не излаже на увид (§. 404 в.) Чињенично стање пресуде (без образложења) излаже се само у случају §.-а 540 н.

53.) Расправа се може закључити и пре него су изведени сви наређени докази (§. 257 н.)

54.) У пресуди не треба навести ни дан закључења расправе ни дан објављења пресуде (§. 514 н. — §. 401 бр. 4 в.) Излагање стања ствари („чињенично стање“) може у пресуди бити одвојено од разлога пресуде („образложење“ — по аустр. п. је морало бити одвојено — §. 514 ст. 2. н.)

55.) Пресуда се ни у ком случају не може огласити за извршну без обзира на правни лек (§§. 415, 416. 581 в.

Малични (багателни) поступак.

56.) Пред среским судом води се упрошћени поступак по тужбама, којима предмет не превазилази у вредности 500 дин. (§§. 543—548). Н. нема правила о општинском суђењу (§§. 755 и след. в.)

У багателном поступку не уносе се у записник чињенични наводи странака (Препоручује се да их судија себи забележи ради тачнијег састава чињеничног стања у пресуди.)

Присутним странкама објављује се пресуда усмено одмах после закључења расправе. Рок за призив тече од објављења. (Дан објављења, као и дан доставе, не рачунају се никад у рок кад је рок одређен данима — §. 189 н.)

Призив је допуштен само због набројених разлога ништавности.

Против пресуде призивног суда нема места ревизији (§. 596 ст. 2. н.)

Поступак у парницама због сметања поседа.

(§§. 548—554 н. — §§. 575—582 в.)

57.) У тим парницама, које спадају искључиво у делокруг средског суда (§§. 44 бр. 4, 101 ст. 3. н.) и које по своме обиму и циљу одговарају сумарној репозицији в., не сме се са захтевом заштите поседа спојити никакав други захтев. Нарочито не може се ни у ком облику (ни устужбом ни противуужбом ни међупредлогом — §. 331 н. — ни приговором) покренути питање права на посед или на забрану; исто тако не може се са захтевом репозиције спојити захтев накнаде штете. Расправа се има ограничити искључиво на чињенице последњег поседовања и сметања.

58.) Такове се тужбе могу предати само у року од месец дана од сазнања сметања, иначе су преклудиране. Преклузија се узима у обзир по службеној дужности.

Доказ путем саслушања странака је недопуштен. Исто тако недопуштен је повраћај у пређашње стање као и тужба за обновљење.

59.) О парници се одлучује „коначним закључком“ а не пресудом. Ни коначни закључак се не може огласити за извршан без обзира на правни лек, али се може закључком одредити привремено стање.

60.) Против коначног закључка допуштен је уток на окружни суд. Против закључка окружног као уточног суда нема ни у ком случају места ревизијском утоку (§. 622 н.)

П р и з и в.

61.) Призив се може дати у судски записник само кад у месту парничног суда нема барем два адвоката (§. 482 в. — §. 559 ст. 2, н.)

62.) Призив је допуштен против сваке пресуде (§. 476 ст. 2. в.) само је обим призивних разлога ограничен у маличним парницама (§. 546 н.)

63.) У призивном писмену **треба** означити и призивни суд и навести одређене призивне разлоге (§. 561 н. — §. 481 в.)

64.) „Призивно писмено“ доставља противнику призиваоца првостепени а не призивни суд. Првостепеном

суду подноси се и „одговор на призив.“ Касно поднесено призивно писмено (и одговор) одбацује првостепени суд закључком (§. 562 и сл. н. — §. 483 и след. в.)

65.) Нема придружења призиву противника (§. 493 в.); свака странка улаже призив засебно и независно од друге странке.

66.) На призивној расправи не износе странке стање ствари (§. 497 в.) него члан суда — известилац (§. 580 н.)

67.) Нема јавне реферате о призиву (§. 512 и след. в.) О призиву се одлучује или у нејавној седници закључком (§. 567 н.) или на усменој расправи закључком ради формалних разлога — §§. 588, 589, 590, 593 н.) или пресудом (мериторно — §. 591 н.)

Призивни суд може одредити усмену расправу о призиву и ако су се странке одрекле усмене расправе (§. 586 ст. посл. н.)

68.) У призивном поступку не могу се износити нове чињенице, нова доказна средства и нови захтеви (§§. 562 ст. 2., 576 н. — §§. 489, 498 в.)

Новим чињеницама и доказима могу само да се оправдају и образложе изнесени призивни разлози (§. 576 ст. 2. н.) На пр. изнесен је призивни разлог да првостепени суд није био прописно састављен (§. 571 бр. 2 н.) или да призиваоцу није био достављен позив на првостепену расправу (*ibid.* бр. 4); за поткрепљење тих разлога могу се у призивном писмену односно у одговору на призив (не на самој расправи — §. 510 ст. 4. в. — §. 576 н.) навести нове чињенице и докази. (Принцип преклузије).

Али призивни суд може, по предлогу или по службеној дужности, одредити да се пред њим спроведу попуњени а у првом степену неспроведени докази као што може одредити и да се понове или допуне докази већ спроведени у првом степену (§§. 575, 582, 590 ст. 3 н.) Само на тај начин моћи ће призивни суд да утврди постојање или непостојање чињеница противно од првостепеног суда (§. 592 ст. 1. н.)

69.) Одлуку призивног суда доставља странкама првостепени суд. У томе циљу прилаже призивни суд списима потребан број отправака своје одлуке (§. 594 ст. 1. н. у вези са §.-ом 215 бр. 4. аустр. посл. реда — §. 511 в.)

Р е в и з и ј а.

70.) По правилу ревизија је допуштена против сваке пресуде позивног суда. Изузеци:

а) Против одлуке (значи: пресуде и закључка) позивног суда у маличним стварима нема места ревизији односно ревизијском утоку;

б) Исто тако нема места ревизији против пресуде позивног суда, којом је првостепена пресуда оснажена — ако предмет парнице не прелази у вредности 5.000 дин. (§. 596 н. — §§. 521, 522, 523 в.)

С тиме је у вези овлашћење позивног суда да у датим случајевима установи вредност парничног предмета (§. 594 ст. 3 н.)

Код примењивања прописа под б) треба пазити на специјалан случај нормиран у ст. 4. §.-а 596 н. Наиме: позивни суд, ако закључком укине првостепену пресуду и врати ствар првостепеном суду на поновно расправљање и решење, може да у образложењу свог закључка изрече своје правно гледиште, које веже првостепени суд при доношењу нове одлуке (§. 593 ст. 2. н.) Позивни суд може у томе случају одредити да се поновно расправљање пред првостепеним судом предузме тек пошто закључак позивног суда постане правноснажан (§. 613 бр. 3. н.) Тад се странка против закључка позивног суда може да користи ревизијским рекурсом. Али ако позивни суд не одреди чекање правноснажности, нема ревизијског рекурса (§. 613 н.) Пошто је тад првостепени суд везан за мишљење позивног суда, неће у ствари бити донете две одлуке него само једна, она коју је позивни суд наметнуо. Зато ће у таквом случају бити допуштена ревизија и ако је вредност спора нижа од 5.000 дин. Принцип је да у свакој парници, осим багателне, странка треба да има могућност да постигне мериторну одлуку барем у два степена (до вредности од 5.000 Д.) а преко те вредности у три степена.

71.) „Ревизијско писмено“ предаје се **првостепеном суду** (§. 599 ст. 1 н. — §. 527 в.) као и „ревизијски одговор“ (§. 601 ст. 2. н. — §. 531 в.) **Првостепени суд** доставља та писмена противнику (*ibid.* ст. 1.) и

шаље све списе Касационом суду преко призивног суда (§. 602 н.) Призивни суд прилаже списима, за Касациони суд, своја односна акта — изворну пресуду и записник о већању —, које на повратку списа задржава а првостепеном суду враћа парничне списе са отправцима Касационе одлуке ради доставе странкама (пословник).

72.) Касно уложене као и недопуштене ревизије одбацује закључком **првостепени** суд, ако примети недостатак (§. 601 ст. 1. н. — §. 529 в.) Разуме се да против таковог закључка првостепеног суда има места рекурсу.

73.) Ревизијски суд је увек Касациони суд (§§. 3 и 4 н. — §. 525 в.)

74.) Ревизијски суд одлучује по правилу у нејавној седници без усмене расправе и без јавне реферате (§. 545 в.) Изузетно, и по своме нахођењу, може ревизијски суд одредити усмену расправу (§. 603 н. — §§. 529, 530 и след. в.)

75.) Нема придруживања ревизији противниковој (§. 531 ст. 3. в.)

76.) Нове чињенице и докази могу се у ревизијском поступку износити само ради доказивања формалних ревизијских разлога, којима је дао основа поступак пред призивним судом (§. 598 ст. 2. н. — §. 535 в.) На евентуалној ревизијској расправи не може се изнети ништа нова (анал. §-а 576 in fine н.)

77.) Ако ревизијски суд укине пресуду призивног суда, може да врати парницу за даље расправљање и поновно решење и **првостепеном** суду (§. 604 н. — §. 543 ст. 2. в.)

Рекурс (уток).

78.) Општи рок за улагање рекурса износи 15 а не 8 дана (§. 615 н. — §. 552 в.)

Рекурс против закључка другостепеног суда предаје се првостепеном суду (§. 614 ст. 1. н. — §. 553 ст. 2. в.)

80.) Закашњене и недопуштене рекурсе одбацује и првостепени суд (§§. 617, 622 ст. 3. н. — §. 558 в.)

81.) Рекурс се може заснивати на новим чињеницама и доказима само онда кад рекурент није имао претходне могућности да се изјасни (§. 614 ст. 3. н. — §. 554 в.)

82.) Суд, против чијег закључка је уложен уток, може сам дати места утоку само у одређеним случајевима (§. 616 н. — §. 555 в.)

83.) Допуштеност утока (једностепеног) у маличним пословима одређена је таксативно (§. 611), као и допуштеност утока у споровима због сметања поседа (§. 612) и утока против закључака призивног суда (§. 713).

84.) Н. у §.-у 622 набраја случајеве у којима није допуштен уток против закључка другостепеног суда. Упозорује се нарочито на пропис по коме у парницама због сметања поседа нема ни у ком случају ревизијског утока.

Тужба за обновљење.

85.) Разлози §.-а 563 в. за обнову, подељени су у н. у две групе: једни давају основ „тужби због ништавности“ (§. 563 бр. 2, 4, 5 в. — §. 623 н.) а други „тужби за обновљење.“

86.) Тужба за обновљење може се поднети и против још неправноснажне пресуде (§. 563 ст. 1. в. — §§. 624 ст. 1., 637 н.)

87.) Тужбом због ништавности може се нападати свака правноснажна „одлука“ дакле и пресуда и закључак (§. 623 н.), а тужбом за обновљење само „пресуда“ (§. 624 ст. 1. н.) дакле не и судско поравнање (§. 563 ст. посл. и §. 567 в.), исто тако не може се том тужбом нападати коначни закључак у споровима због сметања поседа (§. 554 н.), ни платни налози у мандатном и меничном поступку (Мотиви ка аустр. гр. п. ч., Materialien I. стр. 368).

88.) Рок (субјективног сазнања) за обе тужбе износи месец дана а рок објективне преклузије 10 год. (§. 628 н. — §. 567 в.)

89.) Обновљење ob noviter reperta (бр. 10, 11 и 12 §.-а 563 в.) може се тражити само једанпут и само онда кад тражилац обновљења **бз своје кривице** није могао изнети те околности у претходној парници (§. 624 ст. посл. н. — §. 564 ст. посл. в.)

90.) У погледу правних лекова против одлука донетих по тужби због ништавности или за обновљење важе општи прописи о правним лековима (§. 574 в.)

ПОСЕБНЕ ВРСТЕ ПОСТУПКА.

Поступак по платним налозима.

91.) Н. садржи само мандатни поступак (§. 641), у коме се на основу тужбе издаје одмах платни налог, ако је тражбина (у новцу или у другим замењивим стварима) доказана у оригиналу (види ипак §. 643 ст. 2.) поднетом јавном или у потпису дужника овереном приватном исправом или исправом на основу које је за утужену тражбину у јавној књизи већ правоснажно укњижено које стварно право (према аустр. грунтовном закону — и према нашем новом пројекту — потребно је да је и таква исправа јавна или у потпису дужника оверена приватна исправа.) Мандатна тужба подноси се, према вредности, среском или окружном суду.

92.) Поступак по платним налозима, који би одговарао §§.-има 588 и след. в., био је у Аустрији нормиран засебним законом (од 27. априла 1873. бр. 67 л. д. з. — тако звани опоменбени — мониторин поступак — Mahnverfahren.) И приликом увођења новог гр. п. п. у Аустрији, остао је тај поступак одвојен, јер није важио у свим аустр. покрајинама (ни у Далмацији). Новела гр. п. п. од 1914. г. проширила је тај поступак и на Далмацију, али у ограниченој мери. Хоће ли тај поступак бити уведен код нас и у којој мери, видеће се у уводном закону гр. п. п.*

Поступак по меничним и чековним споровима.

(§§. 649—654 н. — §§. 606—620 в.)

93.) Н. у сагласности са новим меничним законом, нема тужбе ради обезбеђења меничне тражбине него само ради плаћања.

94.) Поступак за менице вреди и за чекове, у колико се меница и чек слажу, али не вреди за трговачке упутнице и бонове (§. 620 в.)

95.) Рок за правне лекове у томе поступку износи 8 дана (§. 649 ст. 2. н.)

У „приговорима“ треба изнети све приговоре, иначе су преклудирани (§§. 643 ст. 3. и 4, 651, 654 н.)

*) Пројекат уводног закона задржава и општинске судове (прим. Ур.)

96.) Против правноснажног платног налога нема места обновљењу поступка (§. 614. в.) Обновљење, које спомиње §. 650 н., односи се само на случај кад је по приговорима држана расправа и донета пресуда.

Поступак по порабним уговорима.

(§§. 655—671 н. — §§. 621—638 в.)

97.) Тај поступак вреди и за закупне уговоре, којима је предмет земља (§. 655 н. — §. 621 в.)

Рок за приговоре је 8 или 3 дана, према отказном року (§. 657 н. — 624 в.)

98.) Правноснажни отказ односно пресуда губе снагу ако се не тражи извршење за 15 дана по истеку рока одређеног за испражњење или примање порабног предмета (§. 670 ст. 4. н.)

Поступак пред изабраним судовима.

99.) Активни судије и судијски помоћници не могу бити изабрани судије (§. 673 н.)

100.) Препорно је, да ли и поравнања закључена пред изабраним судом имају извршну снагу судске пресуде (§. 690 н. — §. 783 в.)

Правни карактер и примена берзанских узанса¹

Берзански узанси су што се тиче њиховог садржаја у претежном делу збирке извесних трговачких обичаја. Било би међутим погрешно, на основу те чињенице берзанске узансе једноставно идентификовати са трговачким обичајима, или чак са нормама трговачког обичајног права. Несмемо наине заборавити, да за издање узанса надлежни органи, (код нас управа берзе) могу у узансе уврстити и такве одредбе које се са прописима постојећих трговачких обичаја директно косе. Тако се појам берзанских узанса већ ни са те садржајне материјалне стране не поклапа са појмом трговачких обичаја.

Конрад Косак је покушао да постави теорију, према којој би се берзански узанси имали сматрати за аутономно право берзе које издаје берзанска управа на основу добивеног законског овлашћења. Косак се при томе нарочито ослања на чињеницу да управа берзе може да ствара нове, укида старе и мења постојеће прописе узанса. Узанси би по томе мишљењу добијали обавезну снагу публикацијом са стране берзанске управе².

Ова теорија Косакова није могла да продре. Пре свега већ за аустриско право сасвим су оправдано истицали противници Косакови да из постојећих законских прописа нипошто се не може исконструисати тобожње овлашћење берзанске управе да доноси аутономне правне норме³. Из §-а 3 аустриског берзанског закона произлази само аутономно право берзанске управе да предузима мере за одржање мира и реда на берзи, да располаже имовином берзе итд. — Ово нас интересује стога, јер је и наш закон о јавним берзама од 3 новембра 1885 год. рађен потпуно по аустриском берзанском закону, па је и § 3 нашег берзанског закона дословни превод §-а 3 аустриског. Тако се ни за наше право не може утврдити никакво законско овлашћење према којем би се берзански узанси могли сматрати за аутономне правне норме, а без законског основа у модерној држави не може нико да издаје аутономне приватно правне прописе.

¹) Овој малој расправи служила су за подлогу излагања пишчева у његовом коментару узанса Новосадске берзе, који се налази у штамп.

²) Види Конрад Косак *Lehr-Buch des Handelsrechts VI Aufl. 1903 II свеска I. 73.*

³) Види *Schaub-Pisko Kommentar zum allgemeinen Deutschen Handelsgesetzbuch Ausgabe für Österreich II. Auflage I. свеска § 10.*

Није тачна ни она тврдња Косакова, да узанси добијају обвезну снагу већ самим актом публикације са стране берзанске управе, (како би то требало, да буде да се ради одиста о аутономним правним правилима), већ узанси обвезују странке тек од онога момента, када су ове за своје послове уговориле примену узанса једне одређене берзе.

Берзански су узанси према томе најпросто са стране за то компетентних органа унапред утврђени и издани типски услови извесних категорија трговачких послова који се обично склапају на берзама. Берзански узанси услед тога сами по себи немају још никакву правну важност, већ их добијају једино онда, ако их странке својим споразумом учине саставним делом свога уговора. Са тога нам се гледишта дакле узанси указују, (а и то само *in concreto*, када су странке уговориле њихову примену) као *lex contractus*, а нипошто као објективна правна норма. То је становиште усвојила не само наша него и цела средњо-европска судска пракса⁴.

Управа берзе дакле, када издаје узансе, није никакав законодавац, није ни аутономна власт која у свом законом признатом делокругу издаје правне норме, већ она тиме само технички слакшава закључење послова што унапред утврђује и формулише све оне одредбе за које сматра, да у интересу што несметанијег и правичнијег пословања треба да уђу у уговор странака.

У ствари дакле функција берзанских узанса била би једнака функцији обичних формулара за разне уговоре, али из тога би било врло погрешно закључивати на правну или привредну безначајност улоге узанса. Трговачки промет захтева да се послови, (нарочито пак берзански) закључују брзо и *en masse*, са друге су пак стране ти послови тако компликовани, да у опште неби дошло до њих ако би се странке од тачке до тачке морале погађати. Треба само да помислимо на велики број тих разних прописа које садрже берзански узанси. Не сме се најзад пустити из вида, да управа берзе услед свог великог искуства располаже са једним ауторитетом помоћу којег у узансама садржани прописи који почетком нису били уобичајени, постају временом далеко раширени и признати трговачки обичаји. Дабогме актом публикације берзански узанси још сами по

⁴) Види решење курије од 8 јануара 1903 г. 265/905. *Fabiny Híteljogi Döntvénytar II* свеска стр. 176. — Врло је јасно изражена та мисао у једној начелној одлуци Врховног Суда Чехословачке. Ту се каже: „Берзански узанси нису никакви законски прописи са општом важношћу и суд их може само онда применити ако странка, која се на њих позива докаже чињенице из којих се на њихову правну важност за један одређени посао може закључити“. (Одлука од 3 јануара 1923 г. Рв. 712/22. Важни бр. 2139).

себи не постају трговачки обичаји, а још мање трговачко обичајно право, већ то бива само онда ако се за то стекну други потребни услови.

Пошто берзански узанси добијају своју важност тек у конкретном случају од споразума странака, они могу бити формално само онда примењивани, када и за који случај су странке одиста уговориле њихову примену. Овде је реч дакако само о условима формалне примене узанса. Несме се наике заборавити да узанси садрже већим делом већ постојеће трговачке обичаје и онда ти прописи долазе до материјалне примене према прописима трговачког права и код послова за које важење узанса није уговорено, али и у томе случају примењују се та правила не као узанси, већ као трговачки обичаји.

Уговор о примени узанса као и сваки други уговор може бити у правилу закључен не само изричним очитовањем воље странака него и *tacite*, конклюдентним чинима. У првом реду овамо спада случај када је посао склопљен на берзи; тада се сасвим природно претпоставља, да су странке приликом закључења посла овај хтели склопити на основу узанса дотичне берзе, дабогме уколико важење ових потоњих нису изрично искључили.

Разуме се, такав један конклюдентним чинима у погледу примене узанса склопљени споразум код послова склопљених изван берзе тешко ће се моћи претпоставити, па ће стога код тих ван берзе склопљених послова бити потребно, да странке изрично уговоре примену узанса а да ове у конкретном случају дођу до правне важности.

У вези са горњом констатацијом намећу нам се питања да ли се и у колико се у самим узансама може одредити круг њихове примене и опсег правне важности. Пошто од материјалног садржаја узанса не зависи њихов формално правни карактер, то је јасно да се тај однос не може поставити на главу, и од садржаја узанса учинити зависним важност правних норми о њиховом формално правном карактеру, (од којег опет зависи могућност и опсег примене узанса). У кратко да ли ће се и уколико ће те узанси у конкретном случају применити, зависи од правоваљаности уговора странака о примени узанса, логички је дакле немогуће да се прописима узанса одређује важност самог споразума о њиховој примени. Обично додуше узанси садрже одредбе о случајевима када се могу применити, (види § 1 Општих узанса Београдске, Новосадске, Загребачке, Љубљанске и Сомборске Берзе), али ове су одредбе у ствари само понављања оних правних правила и општих правних начела, која и иначе важе у питању применљивости узанса. Те одредбе могу бити фактично

врло потребне ради боље обавештености странака, али су са правнога гледишта сасвим сувишне, јер су без правнога ефекта и садрже само оно што и иначе важи. Уколико би се у самим одредбама узанса опсег њихове примене противно постојећим позитивно правним прописима проширивао, овакво проширење остало би правно ништавно. Када је дакле у § у 1 узанса Загребачке Берзе речено, да се имају применити: „Кад је надлежност Обраничког Суда Загребачке Бурзе утемељена по његову правилнику, а обе су се странке, које су протоколирани трговци, изреком и писмено подвргле надлежности тога суда, не уговоривши ништа гледе примене узанса“, ова ће се одредба само тада и донде моћи применити, ако и у колико се налази у сагласности са општим правним принципима у погледу применљивости узанса. Горња одредба могла би се дакле сматрати само као једна обична пресумција на основу чињеница из којих се може закључивати на споразум странака у погледу примене узанса, а нипошто као *presumptio juris et de iure*. Противно становиште т. ј. да се у самим узансама може правоваљано одређивати опсег њихове примене довело би до тога апсурдума да би тиме управа берзе која издаје узансе постала сама законодавцем и могла би н. пр. изрећи да се узанси морају применити на све трговачке послове што је наравно очито немогуће.

Сасвим је друго када § 1 општег дела узанса Београдске Берзе прописује да је за ваљаност споразума у погледу примене узанса потребна писменост. Према општим правним начелима додуше за ваљаност таковог уговора довољан је и сасвим неформалан усмени споразум па чак и споразум склопљен конклюдентним чинима, али се зато ипак ово ограничење у погледу могућности примене узанса са горњим правним начелима не налази у противуречности. Ако се наиме странке усмено споразумеју да ће посао закључити применом узанса Београдске Берзе, споразумеле су се наравно и у погледу примене §-а 1 тих узанса т. ј. да ће тај њихов споразум тек од тог момента постати перфектан, када о томе буде истављена ваљана писмена исправа. Случај је дакле идентичан са оним, када странке код једног иначе неформалног посла уговоре писменост као услов за ваљаност свога контракта.

Сва питања која се тичу правне важности и примене узанса могу се лако решити ако имамо у виду да су узанси *lex contractus*, саставни део уговора странака. По томе је одређен и однос узанса према објективним правним нормама.

Пре свега је јасно да узанси као *lex contractus* не могу про-
тисловити когентним правним нормама јер „*ius publicum pacta pri-*

vatorum mutari non potest“. Диспозитивни и суплеторни правни прописи могу се узансама мењати, као што их може мењати сваки ваљано склопљени уговор.

Што се тиче релације узанса према осталим изречно стипулираним и нарочито наведеним условима уговора, не може бити сумње да у случају неслагања ових потоњих са узансама, изречно наведене одредбе уговора имају предност. Странке приликом склапања уговора нарочито наводе оне услове који се одвајају од прописа узанса а за остало позивају се на њих. Узанси се ту дакле примењују супсидиарно, уколико уговор иначе не садржи друге одредбе.

Исто тако је јасно да тамо где постоје услови за примену специјалних узанса ове имају предност над општинама по познатом интерпретационом правилу да изнимке и специјална правила претходе општинама.

Примена узанса нипошто не искључује примену трговачких обичаја уколико за то постоје услови, те се и код уговора који је склопљен на основу узанса могу трговачки обичаји применити у сврху изналагања и тумачења воље странака. (§ 267 Трговачког Закона)

Према томе код оцене посла склопљеног на основу берзанских узанса имају се применити прописи редом по следећој шеми:

I. Објективне когеншне правне норме.

II. Субјективно право (lex contractus).

1) изречно стипулирани услови уговора

2) узанси

а) специјални узанси

б) општи узанси.

3) трговачки обичаји, (Не обичајно право!).⁵

III. Објективне правне норме диспозитивне природе.

1) прописи трговачког закона.

2) прописи трговачког обичајног права.

3) одредбе општег грађанског права.

Из карактера узанса као саставног дела уговора следи да у случају територијалног сукоба закона важе начела интернационалног односно интерлокалног приватног права. Сасвим је погрешна начелна одлука изабраног суда Братиславске Берзе од 17 марта 1924

⁵ Данас је потпуно овладао теорија према којој се у § 1 нашег Трговачког Закона споменути „трговачки обичаји“ („Handelsgebräuche“ § 1 Општег Немачког Трговачког Законика) односе искључиво на трговачко обичајно право, а не на трговачке обичаје у техничком смислу.

год. бр. 235/924 према којој: „ако су се странке подвргле узансима берзе у Братислави спор се има просудити по материјалном праву који важи у Словачкој“. Суд је овде пошао са погрешне претпоставке да они који уговарају узансе једне одређене берзе уговарају уједно и примену материјалног права које важи на територији где дотична берза има своје седиште. Таква једна претпоставка је међутим без сваког основа, без обзира на то питање, да ли се важење страног материјалног права може тако en bloc уговорити.

Правна важност узанса у конкретном случају зависи увек од важности уговора којим је примена узанса условљена, те се према томе може важење узанса оспоравати из истих разлога и на исти начин као што и важење уговора. Уговор о примени узанса може се дакле оборити по општим правним начелима ако је до њега дошло услед битне заблуде у коју нас је завела противна странка, због преваре, принуде и т. д. Пошто је извор правне важности узанса свесно и складно очитовање воље странака, примена узанса доћиће у питање и тамо, где једна од уговарајућих страна већ ни по свом образовању и интелигенцији неможе познавати садржај, смисао и значај истих, а друга страна то види и заведе га да склопи споразум по којем би се на конкретни посао имали узанси применити⁶.

Преостаје нам још да кажемо неколико речи о тумачењу берзанских узанса. Из онога што је горе речено произилази, да се прописи Трговачкога Закона који се односе на тумачење трговачких послова у опште односе сасвим природно и на тумачење самих узанса. У многим берзанским узансама нарочито је истакнуто начело, да се код послова склопљених на основу узанса дотичне берзе има интерпретирати воља странака увек по начелу „верности и поверења“, („Treu und Glauben“). Начело верности и поверења значи „да уговарајуће странке (контрахенти) морају у сваком поједином случају код давања и прихваћања изјава, код тумачења својих и противникових дела и пропуста, код преузимања сваког корака у извршавању уговора пресуђивати међусобна права и обвезе онако, како о њима при склапању уговора мора мислити поштен човек без скривитих мисли, без ослона на само мртво слово писма, без цепидлачења, а нарочито да у вези са преузетим уговорним дужностима сваки ве-

⁶) „Берза и тамо створени обичаји не могу да пруже основу за то да у берзанским пословима и обичајима невешта и ове непознавајућа страна може путем њих злонамерно бити обманута, такав посао који је постао обмањивањем може обманута странка и путем приговора напасти, а друга страна у случају успелог нападаћа посла неможе никаква права остварити“. (Куриа 15 новембра 1226 3719/1916 Gallia Hiteľjog. Döntvt. свеска II-страна 7—11)

ровник може од дужника захтевати све оно, али и само оно што по постојећим навздама поштеног промета може о томе мислити честит човек“⁷. На овај се начин искључује и свака шикана, свака злоупотреба права из трговачког промета и свако злонамерно искоришћавање незнатних повреда чисто формалне природе. У смислу начела вредности и поверења каже § 3 узанса Бечке Пољопривредне Бурзе да: „Последице везане за неодржања извесних формалних прописа (н. пр. улагање протеста, начин отказа) неће уследити ако се сврха која је венана за те прописе остварила па макар и на један други начин него што је прописано“. Иначе значај и опсег примене начела верности и поверења не може се тачно фиксирати⁸. Изналажење једног општег и јединственог правила, које би обухватило све случајеве до сада није успело, и ако је у вези са §§ 157 и 242 новог немачког грађанског законика, (који је први прокламовао поменуто начело) чињено доста покушаја. Ту треба сваки случај индивидуализовати и посебно просудити као што је то и у духу тога принципа.

⁷) Види „Напомене к новим опћеним узансама за трговање с робом“ издање Загребачке Бурзе 1925 страна 5.

⁸) Види расправу „Der Prinzip von Treu und Glauben im Handelsverkehr sein Geltungskreis und seine Grenzen im Börsenschiedgerichtlichen Verfahren“. Jahres Bericht der Börse für Landwirtschaftliche Produkte Wien über das Jahr 1927.

Др. Р. Николић

Питање надлежности по новом кривичном поступку за Краљевину Југославију

Надлежност је или *стварна* (материјална, објективна) или *месна* (територијална, субјективна), према тому, какво је законско наређење починилац повредио и на којем месту.

За која су процесуална акта стварно надлежни срески, окружни, апелациони судови и касациони суд одређују §§. 9 до укључиво 13 кр. суд. пост. Судови поступају на основу пријава, које њима стижу. Пријаве се могу поднети усмено или писмено. То закон изреком истиче толи у погледу јавног (државног) коли у погледу приватног тужиоца (§. 51.) Разуме се да пријаве за дела, која се прогањају по службеној дужности подноси редовно са односним својим предлогом судовима државни тужилац, јер у првом реду такве пријаве и њему стижу, било од стране приватних лица, било од стране полицијске и ма које друге власти. Али тим није речено да такве пријаве не могу бити поднесене и изравно суду. И сем државног тужиоца, дужни су да такве пријаве приме нарочито: срески и истражни судија као и полицијска власт (§§. 89, 91 и 94). У том погледу §. 18 уредбе о пословном реду за редовне кривичне судове одређује да: „пријаву ма чију због кривичног дела, за које се гони по службеној дужности, дужни су да приме поред држ. тужиоца, срески суд и истражни судија окружног суда, које председник за то одреди. Што се тиче држ. тужиоца наособ одређује §. 12 Уредбе о пословном реду за државна тужиоштва, да ће пријаве држ. тужилац примити, ако су основане.

Како имају да поступају даље та лица, по добивеним пријавама?

Што се тиче државног тужиоца то је већ у главном изнесено у чланку штампаном у свесци за јануар, за случај да држ. тужилац сматра *пријаву основаном. У противном случају одређује §. 12 Уредбе о пословном реду за државна тужиоштва, да ће држ. тужилац* поучити пријавитеља о неоснованости његове пријаве, али, ако овај уза све то не би хтео да одустане од пријаве, *примиће ову на записник. Па шта тад? О томе §. 44 кр. суд. пост. одређује да у том случају држ. тужилац пријаву одбацује, али*

извештава о томе оштећеника. По §. 13 споменуте уредбе пак *обавестиће се у таквом случају суд само онда*, кад би овај у том предмету имао да донесе какву одлуку.

То вреди за случај, кад пријављено дело *уопште није кривично дело*. Јер је дужност држ. тужиоца да пријаве, које му стижу, *испита* и у погледу тога, да ли пријављено дело не сачињава кажњиво дело, за које се гони *по приватној тужби*. И у овом ће случају држ. тужилац пријаву одбацити, али истовремено ће *обавестиши пријавишеља*, како би овај могао да правовремено поднесе приватну тужбу надлежном суду (§. 51 кр. суд. пост.) Нађе ли државни тужилац да пријављено дело има скрајности кривичног дела, за које се гони по службеној дужности, он у првом реду треба да испита, *је ли надлежан* да поступи, и то коли с обзиром на стварну коли личну надлежност.

Што се тиче *месне (територијалне, субјективне) надлежности онај држ. тужилац* биће надлежан да прогони починиоца једног кривичног дела, за које се гони по службеној дужности, *који је при суду, који је за тај случај надлежан* (§. 45 од 1.) Ако је неко починио више дела такове врсте, тежих и лакших, биће надлежан онај држ. тужилац, који је надлежан за најтеже дело (arg. §. 20). Исти ће државни тужилац бити и надлежан да прогони подстрекача, помагача, прикриваче и јатаке у истом кривичном делу (arg. §. 21). С обзиром на то да надлежност држ. тужиоца иде упоредо са оним судом, који треба да води и приведе крају поступак против извесног лица, то ће у даљњем току овог чланка бити говора о месној надлежности судова, сукобу надлежности међу њима и о делегацији.

А) Месна надлежност судова

Месно надлежан за поступак је у првом реду суд оног подручја, у коме је *кривично дело почињено* (Forum delicti commissi). (§. 14.)

Теорија у већини случајева сматра да је дело почињено у оном месту, где је починилац развио своју делатност, и ако су последице тог дела настале на другом месту. Ако је на пр. неко предао извесном лицу отровану погачу у Н. Саду а овај отпутовао возом у Београд, тамо појео погачу и умро, то би се имало сматрати да је дело почињено у Н. Саду и Новосадски суд за поступак надлежним. Исто би имало да вреди и за покушај. Такав случај није давао велике потешкоће при одређивању надлежног суда. Али је било често тешко установити надлежност у случа-

јевима кривичних дела против опште сигурности људи и имовине, која је немачка правна терминологија означила речју: *Gefährdungsdelikte*: који се сматрају извршеним са самим деловањем противним законској забрани.

Тако на пр. у деликтима, који су одговарали злочинствима предвиђеним у §. 191 и преступима из §. 192 нашег новог кривичног закона пракса је била подељена. Код самог преступљења забране, на пр. код промета са експлозивном материјом, који је био забрањен, сматрало се да је дело почињено у месту, где је сандук са експлозивном материјом спакован, односно предат на жељезничку станицу или лађу. Али, ако је експлозија настала у другом месту и услед тога су биле рањене неке особе или била оштећена нечија својина, сматрало се ово место као оно, где је дело почињено.

По нашем новом кривичном закону сматра се да је дело почињено на оном месту, где је било у целости било делимице остварено биће кривичног дела (§. 11 кр. зак.), а наш нови поступак, несумњиво да избегне таковој несталности у сличним случајевима, одређује, да је кривично дело почињено како у месту, где је починио ради, тако и у месту, где је последица наступила (§. 14 од I. кр. суд. пост.) Тим је решено и питање надлежности у погледу кривичних дела почињених писмом, које немачка правна терминологија означава речју: *Distanzdelikten*, и за које пракса није била сложна, да ли је за поступак надлежан суд, где је писмо написано, односно предато на пошту или суд места, у које је писмо стигло односно у коме је отворено. Разуме се, да и у оваквим случајевима као и у другим, о којим ће бити доцније говора, не може да поступи него један суд. Питање је, који ће суд остати надлежан? На ово питање одговара закон једном другом одредбом. И у поменутих случајевима и кад је дело почињено у разним судским подручјима или на међи разних судских подручја надлежан је онај суд који је први започео поступање (*Forum praeventionis*) (§ 14 крив. суд. пост.). Треба само приметити, да се нема сматрати поступак започетим са каквим било актом државног тужиоца или истражног судије. Зато, ако на пр. државни тужилац у Новом Саду, добивши вест да је почињено једно убиство на граници округа сомборског пође лично на лице места или стави истражном судији на основу пријаве какав предлог, не може још да буде говора о започетом поступању од стране Новосадског окружног суда, већ треба да је истражни судија предузео које истражно деловање, н. пр. обдукцију леша, конста-

тацију на лицу места и слично. Ако је тај суд преузео таково истражно деловање он остаје надлежан све догле, док се евентуално доцније не установи, да је за вођење поступка надлежан други суд. У том случају суд који је водио извиде мора да *уступи списе месно надлежном суду*. Али то може да учини само *пре него што је стављање под оптужбу стало на снагу* (§ 17 кр. суд. пост.). За то се надлежност може напасти приговором против оптужнице и *Апелациони суд може наредити да се ствар преда за даљи поступак надлежном суду*. (§ 207 кр. суд. пост.) У главном питање надлежности се врти око вишеспоменутих форума, и законодавалац у читавом поступку настоји, да даде предност суду у чијем је подручју дело почињено (*forum delicti comm'ssi*). Само *субсидијарно* долазе у питање суд подручја у коме окривљеник *стално живи*, где се *привремено бави*, или у коме се *ухвати*, односно коме се *ухваћени доведе*, и закон одређује да ови долазе у питање само онда, ако суд, у чијем је подручју дело почињено није већ започео поступак. (§ 17 од. II кр. суд. пост.) Под *местом, где окривљеник стално живи* разумева се оно место, где се је дотични настанио са јасном намером да ту стално остане, а за *место, у ком се неко привремено бави* сматра се оно место, у коме се он случајно, без те намере, налази. Да би неко пак могао *биши ухваћен*, треба да и нека власт за њим трага, било то судска или полициска. Биће *доведен* ухваћени оном суду, који је директно или преко полициске власти издао налог да се окривљеник ухвати.

У сваком случају, пре но што је оптужница стала на снагу, сем државног тужиоца и приватног тужиоца *има окривљеник право да захтева да се ствар предаде на поступање суду, у чијем је подручју дело учињено*. (§. 17 II од. кр. суд. пост.)

Наш кривични закон дели кривична дела на *злочинства и пресуше*. Прва су она, за која закон прописује смртну казну, робију или заточење; друга, за која закон прописује строги затвор, затвор или новчану казну (§. 15 кр. зак.).

Кривично дело може да почини I *југословенски припадник* а) у границама државе; б) у иностранству. II *Припадник стране државе*; а) ван границе наше државе; б) у нашој држави. *На сваког* (био то наш или страни држављанин), *који почини једно кривично дело у нашој држави, примениће се наш кривични закон*. Исто ће вредити, ако ко почини кривично дело на домаћем броду или ваздухоплову, јер закон сматра те превозне предмете као делове припадајуће домаћем територију (§ 3 крив. зак.)

На југословенског припадника примениће се наш закон и за

кажњива дела, које он почини у иностранству, ако дође у нашу државу или ако буде издат нашим властима (§. 4 и 5 кр. закона) *сем изузетака* предвиђених и §. 8 кр. зак. (ако је казну, на коју је у иностранству осуђен, сасвим издржао; ако је у иностранству правоснажном пресудом ослобођен или му је казна опроштена; ако се кривично дело по страном закону казни само по предлогу, одобрењу или по приватној тужби, за ови нису поднесени и ако је право за гоњење или право на извршење казне по страном закону застарело).

И на странце ће се применити наш закон, *ако и ван наше краљевине* почини које од кривичних дела против опстанка државе и њеног уређења, предвиђених у §. 91—98 крив. зак., у §. 102—104 кр. зак., у §. 106—110 кр. зак., у §. 115 од. 1 кр. зак., затим које од кривичних дела против сигурности јавног саобраћаја за људе, имовину и вести, предвиђених у §. 215 бр. 1 и 2 кр. зак. и у §. 222, 225, 229, које од кривичних дела у погледу прављења лажних новца, предвиђених у §. 234—239 кр. зак. и најзад које од кривичних дела против јавног морала, предвиђених у §. 283 кр. зак. (§. 4 кр. зак.), или пак какво друго кривично дело *према нашој држави или њеном држављанину*, за које наш закон прописује *најмање казну затвора*, ако у нашу краљевину дође или буде издан њеним властима (§. 5 крив. зак.) или *или ван наше краљевине* почини *према страном држави или странцу* злочинство, за коју наш закон прописује *најмање робију*, ако је он дошао у нашу краљевину а његово издавање *није тражено*, или је тражено па *одбјено*, али само онда, ако *гоњење нареди Министар правде* (§. 7 кр. зак.); исто тако ће се смети поступати само на захтев Министра Правде ако за кривична дела споменута у §. 5—7 кр. зак. *није прописана казна у законима земље, у којој су почињена* (§. 9 кр. зак.).

Питање издавања (*екстрадиције*) починилаца кривичних дела решава наш закон укратко у §. 12 кр. зак. тим што одређује да се *југословенски држављанин не може уопште издати страном држави*, а *страни* се не може издати *због политичких кривичних дела*.

Услови, под којим се има издати наш држављанин нашој држави или страни страном уређени су односним *уговорима* са појединим државама а поступак следи дипломатским путем преко односних Министарстава, којима имају да се обраћају судови. За то треба да сваки судија при одлучивању, има ли се или нема да дозволи, односно затражи екстрадиција окривљеног, узме у разматрање уговоре постојеће између наше и односне стране државе.

Према томе, дакле, ко је починио и где је починио кривично дело имају да се примене гореизложени принципи о надлежности. То међутим није увек лако, и може се десити да између државних тужиоштава као и између судова настане *сукоб о надлежности*.

Б) О сукобу надлежности

Ако такав сукоб настане између државних тужилаца, решава га виши држ. тужилац подручја, коме припадају. Настане ли између виших државних тужилаца разних специјалних судова, решава га врховни држ. тужилац (§. 46 кр. суд. пост.) Сукобе надлежности *између среских судова* решава онај окружни суд, у чијем се подручју они налазе, *између среских судова у подручју разних окружних судова*, Апелациони Суд; *између среског суда и судије појединца при окружном суду* као и међусобни између окружних судова о својој или о надлежности двају среских подређених им судова, Апелациони суд за своје подручје.

Сукобе окружних и среских судова у подручју разних Апелационих судова као и оне *Апелационих судова*, Касациони суд. Овај суд решава и о сукобу између редовних и војних или управних судова (§. 26 и 23 кр. суд. пост.)

Сукоб је *афирмативан*, ако један од више судова тврди да је за решавање кривичне парнице надлежан; *негативан*, ако тврди да није надлежан.

Одређујући правила о надлежности закон је с једне стране хтео, да буде доследан принципу утврђеном у §. 1. крив. суд. пост. по којему казну и мере безбедности може изрећи само надлежан суд на основу судског поступка покренутог и provedеног по крив. суд. поступку и *на основу пресуде изречене од стране надлежног судије*; с друге стране је хтео да проведе принцип *да се никома не сме прикрашити право* да у кривичним стварима *пошпане под судију*, који је у закону за тај *посупак одређен*.

Што је горе изложено у погледу одређивања надлежности вреди само за *месну надлежност*:

Б) О стварној надлежности

Друго је кад се ради о питању стварне надлежности. Стварна ненадлежност поступајућег суда, прама јасном одређењу §. 276 кр. суд. поступка може да се изрече само пресудом. Доследно гореспоменуто дакле, суд, пошто је оптужница стала на снагу, може да изрече само своју стварну а никако више и своју месну ненадлежност; и то пресудом.

Теорија је расправљала о питању, када и како има да се при доношењу пресуде гласа о надлежности или ненадлежности пресуђујућег суда. Нарочито занимљива је монографија Дра Розенблата из Кракова из год. 1881. који је то питање опсежно и са темељитим разлозима решио.

Као и наш поступак у §. 78, и онај који је важио тада у Галицији, одређиваше да се најпре има гласати о томе, да ли је или није суд надлежан да о ствари суди, да ли је потребно да се поступак допуни као и о другим претходним питањима. Из ових одређења, вели Др. Розенблат, требало би извести да, пре него ће зборни суд приступити решавању главне ствари, већина гласача треба да се изјасни о томе, је ли суд надлежан или није, доследно, ако није у том правцу постигнута већина гласова за то потребна, суд не сме да пређе на мериторно решење.

Међутим то није тако — вели даље писац монографије, јер кад се ради о стварној надлежности, не може да се установи, постоје ли или не услови, који ту надлежност детерминишу ако се не уђе и у расправљање о главној ствари. Суд је властан да изрече своју ненадлежност, тек ако сматра за доказано да је оптужени починио дело, за које је надлежан специјални суд.

Зборни суд је зато држан да узме у претрес питање о кривици и ово већином гласова потврди, ако ће да се упусти у питање стварне (материјалне, објективне) надлежности.

Питање стварне надлежности намеће се код претреса о квалификацији дела, а о квалификацији може да буде говора само, ако се претходно установило да је оптужени крив. Нема сумње да је ово разлагање тачно и да важи и за наш поступак, па треба сматрати (као што је тада сматрао писац) да се одређење I. од §. 78 кр. суд. поступка у погледу надлежности односи на месну (територијалну, субјективну) надлежност, и ако на први мах, с обзиром на одређење §. 17 кр. суд. поступка изгледа да питање месне надлежности не може бити предметом дискусије, пошто је стављање под оптужбу стало на снагу. Ако наиме у том стадију поступка не може да се испита више, је ли или није поступајући суд месно надлежан, може увек да настане питање, ако се ради о иностранцу, је ли уопште југословенски, а за случај да оптужени потпада под надлежност војног суда (§. 277 кр. суд. пост.), је ли цивилни суд уопште надлежан да суди.

У обадва ова случаја суд је дужан да изрече своју (месну) ненадлежност.

До сад је било говора о надлежности узимљући у обзир једног окривљеника и једно кривично дело. Напоменуто је само у почетку овог чланка одређење §. 20, по којему, ако је исто лице осумњичено због више кривичних дела, надлежан је онај суд, који је надлежан за најтеже од тих дела. И у овом случају, ако су за та кривична дела надлежни судови исте врсте, одлучује *fogum graeventionis*. На основу тако проведеног поступка, по правилу, и ма да се изрече једна пресуда (§. 20 од II.) Не само за починиоца, већ и за подстрекача, помагача, прикриваче и јатаке у истом делу надлежан је исти суд и за случај да се против ових поступа одвојено (§. 21). Обратно, може на предлог странака а и по службеној дужности, суд који би иначе био надлежан по §§. 20 и 21 да поступак због кривичних дела, која стоје у међусобној вези или против окривљеника који су у вези, одвоји и засебно доврши или преда надлежном суду, пак да нареди раздвајање свих кривичних дела тако да се о сваком за себе поступи пред судом, који је за поједино од тих кривичних дела надлежан (§. 22 од I).

Ц) О делегацији

Делегирати у смислу §. 23 кр. суд. поступка значи одредити за кривично поступање други суд исте врсте. Према томе је јасно да се цело поступање има поверити другом суду а не само један део истога, јер би у овом случају могло бити говора само о замољењу.

Разуме се да, док виси питање о делегирању другог суда, сходно изложеном у чланку штампаном у свесци за јануар, суд који је иначе надлежан, не сме да обустави поступање, у колико би то престајање рада могло нанети штете самој ствари. Само у случају да је делегирање дефинитивно решено, требало би да поступајући суд обустави свој рад. Уза све то радње, које би и после тога преузео због погибелни закашњења, не би за то биле ништавне. Закон говори о другом суду исте врсте. Тим је хтео да спречи, да ствар за коју је на пр. надлежан инокосни суд дође пред зборни суд и слично.

Право делегирања припада двома властима I.) Апелационом Суду за судове његовог подручја II.) Касационом Суду за целу државу (§. 23 од I. и II.).

Против решења Апелационог Суда има право жалбе на Касациони Суд окривљеник и тужилац (§. 23 од III.)

Закон наређује да је суд дужан тражити делегацију, ако је из правних или стварних разлога спречен да поступа, или ако јавна безбедност, лакоћа поступка или друге нарочите потребе захтевају, да се за кривични поступак одреди други суд.

Закон не спомиње ко има право да тражи делегацију, али без сумње се има држати да то право пристоји кому било, који је у кривичној парници интересован.

Исто тако закон не предвиђа случај да разлози, који су дали повода делегацији престану постојати. Али и у том случају се има сматрати да Апелациони или Касациони Суд може поверити поново ствар надлежном суду на поступак.

Двадесет перцената

„Нова“ адвокатска тарифа на правном подручју Апелационог Суда у Новом Саду не дозвољава, да укупни парнички трошак „по правилу“ може прећи 20% спорне вредности.

Судијама је иначе више пута скренута пажња, да се строго придржавају горње одлуке грађанских сената Касационог Суда Б. одељења у Новом Саду.

Судови су приморани поред оваког стања ствари, да против противничке странке установе не онај трошак, који би адвокату за његов рад припадао у смислу §. 425. грађ. пар. пост. већ да се држе горњег наређења, те да максимум трошкова установе са 20% спорне вредности и онда, ако би у смислу реченог §-а требало више установити.

Ова одлука нашег највишег суда у доба донашања не само да није имала никакве законске подлоге, не само да је излишна, већ се противила и једном важећем позитивном закону. (§. 425 г. п. п.)

Разумљиво би било недосудити тужитељу оне трошкове, које је проузроковао са нецелисходним вођењем парнице, недосудити му трошкове за такав рад, који је био излишан, — но недосудити тужитељу оне трошкове, који му у смислу грађ. парн. пост. припадају за његов нуждан и користан рад само зато, што би досуђивањем целог припадајућег му трошка овај био већи од 20% спорне вредности, — то је неразумљиво.

Ако је сврха била да се овом одлуком спречи намерно проузроковање што већег трошка, — онда је ова одлука излишна.

Излишна је зато, што грађ. парнички поступак даје суду могућности, да не установи сувишан трошак, већ само онај, којим се награђује или накнађује посао и издаци нужни за целисходно остварење права.

Ова одлука користи само оном туженом, који намерно одуговлачи парницу, знајући да трошак на који буде осуђен, — не може бити већи од 20% спорне вредности.

Ако је суд одуговлачење парнице хтео с тиме да спречи, у том није успео, јер ће тужени баш обзиром на ову одлуку са мање ризика и штете по себе моћи ствар одуговлачити.

Ако се суд држи ове одлуке и нехотице помаже туженом у намерном одуговлачењу парнице.

Постигнуто је дакле баш противно.

Одлука, према томе, не само да је излишна и штетна по интересе тужитељеве, већ и зато, што омогућује оно, што парнички поступак не дозвољава.

Истина §. 222 г. п. п. даје судији могућности, да не одлаже расправу, ако стече уверење о том, да странка само ради одуговлачења парнице пријављује накнадно неке доказе или накнадно износи таке чињенице, које је била у стању и пре изнети, но само од вештине ове странке ће зависити, да судија не примети намеру одуговлачења, те да вешто изнесен предлог продре.

Овом одлуком бездејствено је оно наређење § 221 г. п. п.-а, којим суд ону странку која својим — по уверењу суда — закашњеним излагањима даје повода одлагању расправе, — мора у сваком случају обвезати на плаћање трошка потичућег из овог одлагања, јер та странка ако изгуби парницу опет неће више платити од 20% спорне вредности.

Друго зачело §. 222. г. п. п. — а суд тако рећи никад не примењује, те се странка, која жели ствар одуговлачити нема чега бојати.

А шта да кажемо за тај случај, ако парница услед призива дође до II. степ. суда, те овај ради даљег расправљања и донашања пресуде врати ствар I. степ. суду и у смислу последње алинеје §. 508 г. п. п.-а установи само количину трошкова? Могуће је, да су ових 20% већ исцрпљени још пре него, што је ствар дошла до II. степ. суда, у том случају не само, да ће установљење количине трошкова од стране II. степ. суда бити беспредметно, већ ће адвокати морати даље сад већ бесплатно вршити пред I. и евентуално још и II. степ. судом своју дужност у тој парници, осим тога, што неће доћи ни до оних трошкова, чију количину је II. степ. суд већ установио.

Ово је случај, када адвокат против своје воље мора даље бесплатно заступати станку, мада није на основу странкиног права сиромаштва на то одређен.

Како у овим тако и у многим другим случајевима, — када на пример од пријављених сведока, неколико њих оправдано не дођу на расправу, те се услед тога место 2 расправе мора одржати 3 или више — када ни једна странка не намерава парницу одуговлачити, — неправедно је држати се ових 20%.

Зашто да тужитељ буде на тај начин кажњен, што му се неће досудити целокупан припадајући му трошак онда, када је тужени бесавесно одуговлачио парницу и проузроковао излишан трошак, и зашто да баш овај тужени буде штићен од ових трошкова, те на тај начин награђен?

Зашто, да ни једна ни друга странка не добије свој целокупан трошак, онда ако ни једна није намерно проузроковала онај вишак преко 20%?

Дужност је наше коморе, да учини потребне кораке да се ова излишна одлука укине што пре.

Ђорђе Ведрински
адв. приправник

Да ли може адвокатски приправник бити бранилац у кривичним стварима

Након ступања на снагу новог кривичног закона и кривичног судског поступка, који су изједначили казнено законодавство у целој земљи, појавило се приликом примене нових казnenих прописа много нејасних, спорних питања, која морају заинтересовати не само правнике, него и ширу јавност. Није прошло још ни 3 месеца од како су наши казnenи судови почели примењивати ново казнено законодавство, а већ се показало, да ће се многа питања морати решити тек касније, када по тим питањима донесу своја решења наши највиши судски форуми и да ће морати стална судска пракса или евеатуално кривична новела допунити нејасноће и празнине нашег казnenог законодавства. Све дотле, док наши виши судови не донесу своја решења о овим питањима и док се ова решења не уведу у живот путем сталне судске праксе, имаћемо ми правници међусобно много спорних правних питања, приликом примене и тумачења појединих прописа нашег новог казн. законодавства.

Тако недавно између осталог појавило се и код наших појединих судова у Војводини једно врло интересно питање у погледу примене и тумачења прописа новог кривичног судског поступка о томе, да ли може адвокатски приправник бити бранилац у кривичним стварима пред редовним казnenим судовима. Ово питање је заинтересовало све правничке кругове, а нарочито пак нас адвокатске приправнике, за које је оно важно не само са чисто правног гледишта, него је врло актуелно и по животне интересе, а нарочито за нашу будућност т. ј. за нашу спрему у позиву, којем смо се посветили.

Окружни судови у Суботици и Вел. Бечкереку донели су решење, да адвокатски приправници не могу бити браниоци код судова у кривичним стварима. Ова своја решења поменути судови су базирали на прописима §. 58. к. п., који таксативно набраја, ко може бити бранилац у кривичним стварима, а који и ако спомиње адвоката, не спомиње адвокатског приправника, те су услед тога стали на становиште, да адвокатски приправник не може бити бранилац.

Међутим ни један од ових судова у свом решењу није навео оно, што је најважније у погледу тумачења §. 58. ксп. а то је, да

ли адвокатски приправник не може бити бранилац само у своје име или пак не може суделовати на главном претресу ни као заменик браниоца — адвоката код којег је убележен као кандидат. Сада настаје питање, који је закон надлежан да регулише питање положаја и права адвокатских приправника код судова, — да ли је закон о адвокатима или у конкретном случају закона о кривичном судском поступку и да ли је у опште законодавац требао у §. 58. к. п. изричито споменути и адвокатског приправника.

Ово питање нити може, нити је надлежан регулисати закон о кривичном судском поступку, него искључиво закон о адвокатима, који је ово питање и регулисао у свом 26. параграфу, а што сасвим јасно произлази и из §. 11. зак. о адвокатима, у којем се адвокату изричито ставља у дужност, да приправника запосли у свима грамама адвокатског занимања.

Кривични судски поступак у §. 58. само генерално набраја, ко може бити бранилац у кривичним стварима „у своје име“ т. ј. кога странка може пуноважно овластити, да њу заступа у кривичној ствари и искључиво у сврзу, да спречи појаву пред судом у улози самосталног браниоца неких за ту улогу у опште неквалификованих и неспособних људи. Да је овај параграф између осталих тамо набројаних бранилаца споменуо и адвокатског приправника, то би значило, да је тиме овластио адвокатског приправника, да може код кривичних судова бити самосталан бранилац „у своје име“, а не као заменик адвоката, код којег је убележен на вежби. Тако на пример ово последње је дозвољавао војвођански казнени поступник у §. 523., у поступку код средњих судова, дочим сада, то питање регулише искључиво закон о адвокатима, који изричито каже, да је адвокатски приправник овлаштен замењивати адвоката, код којег је убележен на вежби пред свима судовима и осталим земаљским властима уколико други законски прописи друкчије не наређују. Пошто кривични судски поступак не спомиње *expressis verbis*, да адвокатски приправник не може бити бранилац, то је јасно, да је адвокатски приправник овлаштен замењивати свога шефа и у свима кривичним стварима т. ј. да може бити заменик браниоца.

Нелогичност и погрешност противног тумачења јасно произлази и из §. 231. нашег кривичног судског поступка. Овај параграф регулише поступак суда на главном претресу, у случају непристојног владања браниоца или заступника прив. тужитеља или оштећеника те у својој другој и трећој алинеји изричито спомиње као заступника и адвокатског приправника. Тенденција законодавца односно право адвокатског приправника да буде бранилац, нарочито

се види из последње алинеје овог параграфа, која од речи до речи гласи: „Поред ових мера може суд при отежавајућим околностима против кривца, ако није адвокат или адвокатски приправник, јавни бележник или бележнички приправник учинити предлог ради кажњења Апелационом Суду, који му може за један до шест месеци одузети овлашћење, да долази пред суд као заступник у кривичним стварима. Ако ли је кривац адвокат или адв. приправник, јавни бележник или бележнички приправник, упутиће суд ствар његовој дисциплинској власти, која му може одузети за време од једног до шест месеци и право, да буде бранилац у кривичним стварима.“ Из цитираног текста §. 231. ксп. јасно се види тенденција законодавца у погледу браниоца у кривичним стварима, јер да је хтео адвокатског приправника као таквог искључити, не би га овде могао ни споменути. Погрешно је становиште у погледу тумачења овог параграфа оних лица, која сматрају, да овде под адвокатским приправником треба подразумевати адвокатског приправника, који је већ након 3 године праксе положио адвокатски испит али мора још 2 године остати у адвокатској пракси. Према закону о адвокатима адвокатски приправник, који је положио адвокатски испит престаје бити приправником него се има сматрати као адвокат-заменик, те ако би законодавац у §. 231. ксп. подразумевао једно тако лице, не би у опште споменуо адвокатског приправника. Према томе §. 58. ксп. може се само на тај начин тумачити, да адвокатски приправник не може само у своје име бити бранилац, али као заменик браниоца може пред свима редовним судовима, уколико њега не искључује адвокатски закон, пуноважно заступати.

Да се прими противно становиште т. ј., да адвокатски приправник не може заступати странке у кривичним стварима и учествовати у најважнијим и најмеродавнијим судским радњама на главном претресу у погледу проналажења материјалне истине, од које зависи коначан резултат целокупног кривичног поступка, — шта би се овда постигло? Адвокатски приправник поред теоријске спреме добивене на правном факултету, не би никада могао стећи и практичну спрему у кривичним стварима, која је најважнија за адвоката — браниоца и без које је искључена могућност савесно одговорити оним моралним обавезама, које сваки адвокат прима на себе, примајући се улоге бранитеља. Осим штете са практично-стручног гледишта за адвокатске приправнике као будуће адвокате, противним тумачењем била би угрожена и материјална егзистенција већине чланова сталежа адвокатских приправника, јер из сасвим појмљивих

разлога скоро ни један адвокат не би држао приправника и за таковог би могли ићи само они, који су у толикој мери материјално исигурани, да би могли и без личне зараде издржати петогодишњи рок предвиђен за вежбу адв. приправника док сви остали били би онемогућени остварити онај свој циљ у животу, који су изабрали и за који могуће имају највише воље и смисла.

НАШИ ПОКОЈНИЦИ

† СТАНКО П. АРАНИЦКИ

15 марта о. г. умро је у Новом Саду, у кругу своје породице, Станко П. Араницки, судија Одељења Б. Београдског касационог суда у Новом Саду. Покојни Араницки је рођен у Ердевику у Срему, 1876, од оца Петра, тамошњег српског прав. пароха. Основну школу је свршио у месту рођења, српску гимназију у Новом Саду, а правне науке у Будимпешти, где је и судски испит положио.

У Станку Араничком губи судство Војводине једну од својих најбољих и најiskusнијих снага, нарочито на пољу казнено-правном. Покојни Араницки је кроз три деценије вршио прво звање државнога тужиоца, па после судије и председника одељења при Апелационом суду у Новом Саду, најпосле, од јунија 1927, звање касационога судије, при Б. Одељењу Београдског касационога суда у Новом Саду. За то време стекао је у казнено-правној струци велику праксу и богато искуство. Прешавши после слома Мађ. рске у Војводину, Араницки је, са неколико својих другова Војвођана, био један од организатора судства у Војводини, који је, као тикав, омогућио рад ново организованог судства у овом делу наше отаџбине. Сахрањен је 17 марта о. г. у Новом Саду на Алмашком гробљу, уз велико учешће правничких кругова а и свих кругова новосадске интелигенције. На погребу се у име Адвокатске Коморе од покојника опростио секретар Коморе др. Коста Мајински, а у име чланова Касационога суда Др. Јован Савковић, судија касационога суда, потоњи говором у коме је окарактерисана цела личност овога нашег одличнога судије, који овде у целини доносимо:

„Драги мој Станко, кака смо још само пре неколико дана, својски, као пријатељи из детињства, из твога роднога места, овде у овој згради говорили, и када сам те слушао и гледао онака пуног животне снаге, енергије и веселости, какав си свагда био, нисам могао ни слутити, да ће ми пасти у део та тужна дужност, да се од тебе на овај начин опраштам. Смрт, стога што неповратно и ненакнадиво откида из наше средине наше миле и драге, за нас који остајемо у овом неизвесном и пролазном животу, увек је тешка и неутешна, али је она најтежа, најнеутешнија онда, када нам својом немилостивом руком

односи изненада и неочекивано оне, који су нам били најдражи и најпотребнији. За нас, твоје другове, пријатеље и сараднике, на тешком и пуне одговорности судиском послу, твој нагли и неочекивани одлазак из наше средине у толико нам теже пада, што у теби, осим ненакнадивого друга и пријатеља, губимо и једнога одличнога сарадника, на послу на коме смо заједнички радили, који нам је сарадник баш сада, у овим временима, био потребнији више ваљда него икада.

Још се никада код овога највишег суда није осетила више потреба за сарадњом једнога стручњака таких особина, какав си био ти, него у овом тренутку, на почетку увођења у живот нашега новог законодавства, казнога нарочито. Рођен Сремац, са свима особинама које одликују овај оштроумни, даровити и симпатични део нашега народа, са необично лако схватљивошћу, проницавошћу и довитљивошћу и са искуством практичара у казнено-правној струци које си стицао кроз пуне три деценије, имао си све услове да као стручњак правник избијеш свагда и одмах у прве редове. Ако једну од основних духовних особина за успешно отправљање наших судских послова чини брзо и лако проницање у суштину правнога проблема, способност одабирања из врло често несређене и замршене гомиле факата онога што је у спору најбитније и од пресудне важности, способност брзога и тачнога реконструисања чињеничнога стања и тачне примене правнога прописа, онда си ти Станко имао све особине, због којих си, са пуно права, био цењен, нарочито на пољу твоје казно правне струке, за једнога од наших најбољих. Сви ми који смо те као известиоца у твојим казним споровима слушали, нећемо никада заборавити оне твоје кристално јасне реферате, оштроумне конструкције и пречишћавања често најзамршенијих чињеничних и правних питања, твоју сјајну способност памћења, такођер један од основних услова успешнога практичнога правниковања, све то увек проткане природном и лепом речитошћу, живом маштом и начином приказивања, који сведочи и о твојем ширем, књижевном и општем образовању. Од једнога стручњака са таким особинама, од тебе се са правом очекивало, да ћеш баш сада, на почетку увођења у живот нашега новог казног законодавства, заједно са својим друговима, сарадницима у казном одељењу, у највећој мери помоћи и омогућити правилну примену нових закона и правилан развитак казно-правне праксе код овога највишега суда.

Али ти ниси Станко остајао само одличан и ревностан сарадник на нашој казнено-правној јудикатури. Као некадашњи ученик српске новосадске гимназије, а нарочито професора Тихомира Остојића, који ти је кроз неколико година био наставник и разредни старешина, ти си из новосадске гимназије изнео и оно најшире интересовање за наше народне послове, које већином карактерише све бивше ученике новосадске гимназије из тога времена; интересовање, у првом реду, за послове наше српске књиге и наше националне духовне културе. Поред својих стручних послова казног права, ти си свагда са великим и будним интересом пратио и резултате наше националне науке и наше књижевности и ја сам, не једанпут, имао прилике уверавати се и о твојој великој обавештености о многим манифестацијама нашега литерарног живста. Ако је истинита тврдња, а нама практичним правницима изгледа да је одиста истинита, да можда ни једном стручњаку није, сем стручног знања, опште образовање и упућеност и у другим наукама потребније више него судији, онда си ти Станко и у том погледу имао све особине једног доброг и савременог стручњака. Свакако се само том твојем основном националном образовању има приписати и твоје велико интересовање и активна сарадња на нашим народним установама, као што је Матица Српска, Црквена општина новосадска, Музичко друштво итд.

Увек пун животне снаге, расположења и веселости, која је свакако, као што си то и сам више пута говорио, била плод једне оптимистичке филозофије и погледа на свет и живот, ти си још од детињства, од како те знамо, имао, нада све, увек пуно љубави и разумевања за људе и друштво у чијој си се средини кретао и у којој си делао. Свакако се само тим особинама твога ведрога духа и незлобног срца свагда пунога љубави, добрих намера и готовости да вазда сваком у невољи помогне, мора тумачити, да си, иако си кроз скоро две деценије био државни тужилац, коме је по професији дужност да људе оптужи и прогони, очувао, до краја живота, све расположење човека чиста срца и најхуманијих намера, чак и онда, када се радило о прогону, понекад, и најокорелијих злочинаца. Само тим особинама твога срца, твога хуманитета и човекољубља, има се тумачити, да си имао уверење, и да си то не једанпут изрекао, да добар судија, па ни казници, не може бити онај, који према људима нема, нада све, љубави и саучешћа. Што си и код окорелих злочинаца, са уверењем човека који

верује у моћ хуманости и поправке, проналазио, често, са већом ревношћу, околности које олакшавају него оне које отежавају кривицу.

Тим особинама твога срца и човекољубља, свакако се има приписати и то, да си као ретко ко у животу, имао међу људима толики број искрених и оданих пријатеља и поштовалаца, који данас твој изненадни нестанак оплакују исто тако искрено и горко као и твоји најближи.

Нека ти је драги Станко међу нама, твојим друговима, према којима си свагда имао највеће љубави, пажње и колегијалности, вечна успомена.“

СУДСКА ПРАКСА

А.) Начелне одлуке Виших судова у Војводини*

При одмеравању адвокатског трошка нема одлучне важности резултат вођене парнице, јер иначе у случају негативног резултата заступник оне странке, која је изгубила спор, у опште не би могао добити никакав трошак.

(Апелациони Суд бр. Г. 874-1925.)

*

У смислу §-а 124. 16. Зак. чл. 1894. год. у оставинском поступку против II. степеног решења утоку има места само у оним случајевима, који су таксативно набројани у поменутом §-у.

(Апелациони Суд у Н. Саду бр. Г. 586-1927.)

*

Грунтовним обезбеђењем ренте, добија се право, које по садржини има исту правну природу као и заложно право. На исту ствар могу имати више њих заложно право: у таквом случају питање првенства таквих права не спада у оквир излучне парнице.

(Апел. Суд у Н. Саду бр. Г. 2085 1925.)

*

Када се тражи издржавање од наследника онога лица, које је лично обавезно, тада се при установљавању своте за издржавање има узети у обзир вредност само наслеђеног имања, а не и остало имање наследниково, јер је наследник одговоран само до висине наслеђеног имања.

(Апел. Суд у Н. Саду бр. Г. 1085-1925.)

*

I. Призивни Суд чини повреду 270 §-а гпп. ако приликом установљавања стања ствари не узме у обзир и оцену исказ оног сведока, чији се исказ односи на битну околност спора. — II. Код израчунавања нужног дела од важности је и противна вредност, добивена за некретвину, коју је остављач за свога живота отуђио. Исто се тако имају узети у обзир и терети оставине. — III. У парницама ради нужног дела, потребно је учествовање свих наследника — у колико се нису одрекли наследства. Установљење тога, да ли су сви

наследници увучени у парницу спада у дужност суда. Својство наследника има се установити на основу јавне исправе (смртвонице), а не на темељу изјава странака. — IV. Правно је правило, да су сви обдарени само онда дужни да надопуне нужни део, ако су се даровања догодила једновремено; у противном случају у првом реду је дужан да допуни нужни део онај, који је најкасније обдарен, а тек ако се на тај начин не може допунити део, наступа право на даље потраживање према раније обдаренима по реду обдаривања.

Касациони Суд у Н. Саду Г. бр. 137-1920.)

Б) Касациона кривична пракса*

К. 1655/12
1929 (Кас. суд 22/I. 1930.)

Касациони суд је упутио окр. суд — пре него ће мериторно решити уложену жалбу, — да приложи све кривичне списе који се односе на предходно кажњавање оптуженога.

*

По постојећим зак. прописима од битне је важности због којих је кривичних дела оптужени претходно осуђен, када је осуђен, каква је казна одмерена и да ли је казну издржао. Јер од ових околности зависи не само то, да ли је оптужени у поврату, него и то да ли се имају мере безбедности применити. Зато се Кас. суд није могао ослонити на просте а непотпуне наводе уведене у записнику гл. расправе код окр. суда, већ је наредио да се сви списи приложе.

*

К. 1668/18
1929 (Кас. суд 22/I. 1930.)

Кривично дело које је почињено 13/IV. 1924. и које се по §. 477. К. з. квалификује као злочин, одговара §. 390. новог К. з. које је преступ, па је ради тога уништена пресуда апелационог суда како у погледу квалификације, тако и у погледу одмеравања казне, позивом на §. 2. К. з., на посл. зач. чл. 385. К. п. и на сл. б.) т. 1. чл. 385. К. п.

*

* Бележи и редигује Др. Ем. Богосављевић,
кас. судија.

К. 1668/32
1929 (Кас. суд 22/I. 1930.)

Окр. суд је кривим прогласио оптуженог за двострук преступ т. т. озледе из ст. 2. чл. 301. К. з. зато што је жарачем задао ране по телу оштећенога које су излечиве преко 8 а мање испод 20 дана; и осудио га на темељу ал. 1. ст. 2. чл. 302. К. з. применом 96., 97. и 91. К. з. на казну затвора у трајању од 1 месеца и новчаном казном од 400 дин.

Ову је пресуду одобрио како апелациони тако и касациони суд.

Инкр. дело је почињено 4/VII. 1927., пресуда апелационог суда је пала 31/XI. 1929. а кас. суд је донео своју одлуку 22/I. 1930.

Дело одговара чл. 180. нов. кр. закона јер је употребљено средство: жарач подобно да тело тешко повреди. Како је за ово дело по чл. 180. нов. к. з. прописан строги затвор, док по старом затвор то се према пропису чл. 2. К. з. имала задржати стара казна.

*

К. 1710/53
1930 (Кас. суд 29/I. 1930.)

Подстрекач одговара у толикој мери, у коликој је мери починилац дело извео; пошто је пак починилац извео само неке припремне радње, — које се не кажњавају, — то је суд ослободио и починиоца и подстрекача.

*

Пресуду апелационог суда је жалбом напао гл. држ. тужилац зато, што је I. р. опт. ослобођен од апелационог суда, међутим је крив за дело пок. злочина крађе из чл. 333 и т. 3. 336. као подстрекач. Тужилац наводи, да је I. р. дело починио на тај начин, што је наговорио II. р. опт. да 31/XII. 1928. у вече иде у Вепровац и да тамо провалом прозора уђе у кућу оштећенога и узме из његовог поседа 80.000 дин. те му је за ту сврху дао једну елект. лампу и сат; II. р. је отишао на одређено место и у циљу да провали прозор, а да се не би чуло пуцање стакла, замаже га блатом, но од даље радње драговољно одустане.

Гл. држ. тужилац је образложио своју жалбу тиме, да она радња, коју је II. р. опт. извршио твори дело покушаја злочина крађе, а то што је II. драговољно одустао, повлачи некажњивост његову, а не и некажњивост подстрекача.

Кас. суд је одбио жалбу јер је правно правило да подстрекач одговара у толикој мери, у коликој је мери починилац дело извео.

Тако, ако је подстрекач наговорио починиоца да изврши убиство, а починилац изврши само покушај, подстрекач ће се казнити само за покушај. Ако је пак — као у овом случају — починилац спровео само неке припремне радње, а припремна радња се код крађе чл. 333. и т. 3. 336. к. з.) не кажњава, то се ни подстрекач не може казнити. Тиме што је починилац отишао до стана, у коме је хтео крађу да изведе, и онда један прозор замазао блатом, па се после удаљио, суд не сматра да је почело извршавање самога дела крађе, јер за покушај крађе из т. 3. чл. 336. К. з. захтева се да крадљивац бар провалу изврши.

*

$\frac{K. 1668/18}{1929}$ (Кас. суд 22/1. 1930.)

I—III. р. опт. су проглашени кривима од стране окр. и апел. суда пре 1/1. 1930. за дело из 477. к. з. које су починили тиме, што су 13/IV. 1926. као општински редари позвали у полицију оштећену, где су је свезали и тукли наневши јој озледе залечиве од 8—14 дана, у намери од оштећене изнуде признање, да је она украла два златна прстена.

Кас. суд је 22/1. 1930. донео пресуду. уништио пресуду апелационог односно окр. суда, те на темељу сл. б) т. 1. чл. 385. к. п. у вези са чл. 2. к. з. дело оптуженога оквалификовао по чл. 390. новог к. з. као преступ, и одмерио казну затвора.

*

$\frac{Дисп. 29/2}{1929}$ (Кас. суд)

Против пресуде апелационог суда као дисц. суда у другом степену, уложио је оптужени жалбу на Кас. суд.

Жалба је одбачена као законом искључена, јер по §. 57. и 58. зак. чл. VIII. из 1871. против пресуде донете у другом степену, нема места жалби, већ само обнови парнице.

*

$\frac{K. 1567/80}{1929}$ Кас. суд 29/1. 1930.

Тиме што је опт. набављао отровз, чинио обећања, давао помоћи и савете како оштећеног ваља убити, тиме је психички помагао оптужену да свога мужа отрује односно убије, па га је Кас. суд као психичког помагача кривим прогласио.

*

К. 1715/23
1929 (Кас. суд 29/1. 1930.)

Дете је дужно да се уклони или бегством спасава испред нападаја свога родитеља. Син је само онда у праву да из нужне одбране нападне свога оца, ако се ни на који други начин није могао спасти.

*

Код упитног случаја је отац навалио на свога сина, свалио га на земљу, тако да је отац лежао под сином неко време. У оваком положају је сину пошло за руком да извади свој нож, па је њиме задао 25 убода по разним местима тела свога оца. Отац је био голорук.

Оптужени се у опште није бранио да је покушао да се уклони или да се бегством спасе, већ да је у нужној одбрани починио дело.

Из те околности пак да је оптужени 25 убода задао, Кас. суд је извео закључак, да је оптужени хтео да се освети своме оцу зато, што га је напао и на земљу срушио, а не да се одбрани од голоруког оца свога, па је одбио жалбу, засновану на сл. ц.) т. 1. чл. 385. К. п.

*

К. 1654/64
1929 (Кас. суд 15/1. 1930.)

Повреда тела, која убрза смрт оштећенога, — услед већ болесног стања његовог — има се подвести под чл. 306. К. з.

На гл. претресу код окр. суда је лекар-стручњак изјавио да постоји могућност да је код оштећенога настало тровање, или упала плућа, или мождане, и то зато, јер према налазу лекарском, мозак и плућа нису била нормална код оштећенога пре инкриминираног дела. Из овога произлази да је задата рана убрзала или ускорила смрт код оштећенога. Према сталној судској пракси свака повреда тела, која услед слабости телесног стања или болесног стања оштећенога, проузрокује или убрза смрт оштећенога, има се подвести под чл. 306. К. з.

Апелациони суд је дело оквалификовао само по ал. 1. чл. 301. К. з. зато, што рана задата од оптуженога, није била непосредни узрок смрти. Међутим није узео у обзир да је повреда била посредни узрок смрти; јер код анормалног оштећенога је изазвала поремећај здравља тако, да је добио друге болести, услед којих је наступила смрт.

Кас. суд је уништио пресуду апелационог суда и дело по чл. 306. К. з. оквалификовао.

Расписи Претседника Апелације

Публиковање дражбених огласа

Председник Апелационог Суда у Новом Саду издао је под Број. Предс. I-B 45-1929. год. 2. дец. 1929 следећи распис судовима: Извештен сам, да неки судови, а нарочито судски извршитељи на подручју овог Апелационог Суда своје дражбене огласе и објаве оглашују само у листовима који не излазе на службеном језику, — и ако је један од мојих предходника, по овом питању једном већ издао распис у коме је показао на незаконитости овакога поступка.

Да би се успоставило законско стање, сматрам за потребно, да поново подвучем, да се овакав поступак појединих судова и судских извршитеља очито коси са том законском одредбом, да је службени језик Краљевине Југославије: српско-хрватски-словеначки, и да се према томе сви судски огласи и огласи судских органа имају објављивати у дневницама који излазе на службеном језику.

Горе споменути поступак противи се и прописима из зачала 5. §-а 102 Зак. чл. LX:1881., а нарочито стоји у опреци са прописом из зачала 3. §-а 18. Зак. чл. XLI:1908. по коме је суд у свим случајевима (§§. 102. 152. 176. 186. и 187 зак. чл. LX:1881) када се дражбена објава има публиковати у месном дневнику или дневнику који излази у најближем месту дужан за ту публикацију назначити увек *дневник, штампан искључиво на службеном језику.*

По себи се разуме, да се овим расписом не дира Законом о извршењу зајемчено право *интересеата*, да *поред* обавезне публикације упитних објава и огласа у дневнику, штампаном искључиво службеним језиком, могу исте објаве о свом трошку публиковати и у ком другом дневнику.

Изволите Господине Председниче овај распис доставити свим подручним Вам Среским Судовима с тим, да се у будуће строго придржавају горе цитираног законског наређења и да по њему поступају тим више, што на подручју овог Апелационог Суда има дневних листова који излазе на службеном језику.

О учињеном молим извештај у року од 8 дана.

Из Адвокатске Коморе

МЕСЕЧНИ ИЗВЕШТАЈ

Од 1. јануара 1930. до укључиво 29. IV. 1930.

Убележени су код Адвокатске Коморе ови адвокати:

1. јануара 1930. год.	Др. Нинчић Милош, Сента
1. " " "	Савић Мирко, Нови Сад
6. " " "	Кел Филип, Нови Сад
11. " " "	Др. Станковић Василије, Нови Сад
28. " " "	Поповић М. Славко, Фекетић
29. " " "	Др. Адамовић Александар, Нови Сад
7. фебруара " "	Др. Дамјановић Стеван, Нови Сад
12. " " "	Др. Тајдер Ђура, Бачка Паланка
27. " " "	Пејовић Вуко, Бачка Паланка
8. марта " "	Др. Вајнер Зденко, Нови Сад
8. " " "	Др. Влајковић Мирко, Сомбор
4. априла " "	Обрадовић Н. Душан, Нови Сад.

Услед смрти брисани су из именика ови адвокати:

30. децембра 1929. Др. Димитријевић Александар, Бачка Паланка
 19. октобра 1929. Др. Јулиус Армин, Вел. Бечкерек
 14. јануара 1930. Др. Шварц Хенрих, Жабаљ, — 12. IV. Др. Кениг
 Шома, Кула.

Адвокатске канцеларије преместили су ови адвокати:

1. јануара 1930. год. Парвањ Драгутин из Темерина у Ст. Бечеј
 1. фебруара " " Др. Јесенски Фердо из Б. Тополе у Н. Сад
 12. " " " Др. Шлезак Рудолф из Н. Сада у Б. Тополу.

По молби брисани су ови адвокати:

11. априла 1930. год. Др. Брајер Мавро гдв. Бан. Карловац
 15. " " Др. Радивојевић Душан гдв. Панчево.

Од 1. јануара 1930. год. до укључиво 29. априла 1930.
 убележени су код Адв. Коморе ови адв. приправници:

1. јануара 1930. Др. Одић Иван Чаковац, 1. јануара 1930.
 Попов М. Милан Вршац, 10. јануара 1930. Ленголд Маринковић

Катарина Нови Сад, 15. јануара 1930. Томандл Маргарита, Панчево, 16. јануара 1930. Миланковић Аугустин, Суботица, 20. јануара 1930. Брихта Стеван Сента, 20. јануара 1930. Лопушина Петар, Вел. Кикинда, 25. јануара 1930. Висота Г. Алексије, Сомбор, 13. фебруара 1930. Арсенијевић Ж. Милан, Нови Сад, 17. марта 1930. Марић Војислав, Нови Сад, 18. марта 1930. Др. Зубковић Павле, Вел. Бечкерек, 24. марта 1930. Вагнер Карло, Нови Сад, 24. марта 1930. Брадваровић Жарко, Перлез, 1. априла Хорват Бела, Бачко Петрово Село.

Услед положеног адвокатског испита брисани су из именика адвокатских приправника:

1. јануара 1930.	Др. Нинчић Милош Сента
1. " "	Савић Мирко Нови Сад
6. " "	Кел Филип Нови Сад
11. " "	Др. Станковић Василије Нови Сад
28. " "	Поповић Славко Фекетић
29. " "	Др. Адамовић Александар Нови Сад
7. фебруара	" Др. Дамјановић Стеван Нови Сад
12. " "	Др. Тајдер Ђура Бачка Паланка
8. марта	" Др. Вајнер Зденко Нови Сад
8. " "	Др. Франк Никола Бачка Топола
8. " "	Др. Влајковић Мирко Сомбор.

Међународни конгрес за заштиту поверилаца у Бечу.

Г. Министар Правде упутио је Комори ради објаве следеће:

Од 31. маја до 3. јуна т. г. одржаће се у Бечу Међународни конгрес за заштиту веровника.

На том конгресу суделоваће у име појединих држава најпованији стручњаци, који ће реферисати о свима важним питањима, која се односе на међународну заштиту веровника, особито о питањима из области стечајног поступка и поступка поравнања ван стечаја.

Проблем међународне заштите веровника од еминентне је важности за што лакшу и бољу измену добара међу појединим народима и сматра се једним врло важних међународних проблема.

Пошто су адвокати, по свом позиву, позвани да се са овим проблемом што боље упознају, изволеће Комора својим члановима скренути пажњу на овај конгрес.

Министар Правде
Др. М. Сршкић

Оснивање Савеза Адвокатских Комора Краљевине Југославије

На скупштини изасланика Адвокатских Комора из целе Краљевине, која је одржана у Београду 27. априла 1930. год. дошло је до оснивања Савеза Адвокатских Комора Краљевине Југославије са седиштем у Београду, те је изабрана и прва савезна управа, чиме је ударен снажан темељ солидарности и заштити друштвених интереса адвокатског staleжа.

Од стране наше Коморе учествовали су на скупштини делегати: Д-р. Жарко Јакшић, адвокат у В Бечкерекy, потпредседник Коморе, Д-р. Коста Мајински, секретар Коморе, те Д-р. Давид Ђурић, адвокат у Сомбору и Д-р. Ђорђе Пајић, адвокат у Панчеву.

Увече, по завршеном раду, одржан је заједнички банкет.

Ток расправе и приказ целога рада садржан је у Записнику, који према овереном препесу донсимо овде дословно:

ЗАПИСНИК

скупштине изасланика адвокатских комора ради оснивања Савеза Адвокатских Комора Краљевине Југославије у смислу § 48. Закона о адвокатима, одржане 27. априла 1930. године у 9 часова у стану адвокатске коморе у Београду.

Претседник адвокатске коморе у Београду г. Обрад Благојевић отвара скупштину у 9 часова. Поздравља изасланике и указује на важност скупштине и закључака које она треба да донесе. Наглашава да је оснивање Савеза Адвокатских Комора данас од неопходне потребе ради заједничке заштите права и интереса адвокатског staleжа. Моли г. г. изасланике да предаду своја пуномоћија, која ће се чувати у архиви Савеза. Пошто су г. г. изасланици предали своја пуномоћјја, констатује да су све адвокатске коморе заступљене на данашњој скупштини и то: загребачка преко г. г. Др. Ива Полятеа, претседника, Др. Владимира Видмана, Др. Хуга Кона, Др. Светислава П повића, Др. Милована Пинтеровића, Др. Људевита Шолца, који је овластио г. Др. Владимира Видмана да га заступа, и Др. Ђуре Бичанића; љубљанска преко г. г. Др. Јанка Жировника, потпредседника, Др. Отона Фетиха, Др. Ернеста Калана, Др. Милана Коруна, Др. Станислава Лапајне-а, Др. Фрање

Липолда, Др. Хенрика Туме и Др. Антона Урбанца, чланова одбора; сплитска преко г. г. Др. Првислава Гризогона и Др. Јосипа Барбиери-а, чланова одбора: сарајевска преко: г. Др. Срећка Першића, претседника; новосадска преко: г. г. Др. Жарка Јакшића, потпретседника, Др. Косте Мајинског, Др. Ђорђа Пајића и Др. Давида Ђурића, чланова одбора; подгоричка преко г. Душана Вучинића, заменика претседника; скопљанска преко: г. г. Боре Јанковића, претседника, Александра Христића, заменика претседника, Драгутина Тасића и Војислава Ђукића, чланова одбора; и београдска преко: г. г. Обрада Благојевића, претседника, Др. Драг. Јанковића, заменика претседника, Драг. Стојадиновића, Драг. Симића, Војислава Вујанца, Миливоја Тадића, Михаила Лучића и Милана Марјановића, чланова одбора. Према томе скупштина може радити, те предлаже да се изабере претседник и секретар скупштине као и два оверача записника скупштинског. Скупштина акламацијом бира: за претседника г. Обрада Благојевића, за секретара г. Драгослава Стојадиновића, а за овераче записника г. г. Драгана Симића и Војислава Вујанца — сви из Београда.

О извршеном и проглашеном избору часништва скупштине, претседник изјављује да се прелази на дневни ред, који је унапред утврђен и који је изасланицима већ познат.

Као прва тачка дневног реда била је: „закључак о оснивању Савеза Адвокатских Комора Краљевине Југославије.“

Без икаквих дискусија скупштина једногласно доноси следећи закључак: „Адвокатске коморе у Краљевини Југославији и то: комора у Београду, Подгорици, Љубљани, Новом Саду, Сарајеву, Скопљу, Сплиту и Загребу заступане преко својих претседника, заменика претседника и изасланика, које су именовали и опуномоћили њихови одбори по §-у 44. слова л) Закона о адвокатима закључују на данашњој скупштини да се оснује:

„Савез Адвокатских Комора Краљевине Југославије“

После овога претседник г. Благојевић проглашује, да је Савез Адвокатских Комора Краљевине Југославије пуноважно основан.

Као друга тачка дневног реда била је: „Претрес пословника Савеза Адвокатских Комора и закључак о истом.“

Претседник г. Благојевић извештава, да је пројекат пословника израдила адвокатска комора у Загребу и да ће исти послужити као база за доношење дефинитивног пословника Савеза. Моли г. Др. Полите-а да прочита пројекат пословника.

Г. Др. Политео предлаже, да се чита члан по члан пословника, да се о њима појединачно води дискусија и врши пријем, што скупштина једногласно усваја.

Г. Др. Првислав Гризогоно предлаже да се данас пословник продискутује а да се дефинитивно прихватање истог остави појединим коморама. Ово предлаже с тога, што изасланици коморе у Сплиту немају овлашћење да на данашњој скупштини приме пословник.

Г. Др. Светислав Поповић моли г. Др. Гризогона, да повуче свој предлог, јер данас треба прихватити пословник. Савез Адвокатских Комора пуноважно је основан и скупштина има право да решава о пословнику, као и да исти дефинитивно прими.

Г. Миливоје Тадић сматра, да је изјавом г. Др. Гризогона скупштина доведена у тежак положај. Предлаже да скупштина ради и донесе пословник.

Г. Др. Гризогоно објашњава гледиште изасланика коморе у Сплиту и наглашава, да ће сплитска комора свакако примити пословник који скупштина данас донесе, али да њени изасланици немају овлашћење да за исти данас гласају.

Г. Душан Вучинић сматра да би се предлог г. Др. Гризогона могао прихватити.

Г. Др. Јанко Жировник предлаже да се данас решава о пословнику, а ако изасланици коморе у Сплиту немају овлашћење за прихватање пословника, нека се поменута комора изјасни у извесном року.

Г. Александар Христић предлаже да се данас о пословнику решава. Његов предлог потпомаже г. Др. Хуго Кон изјављујући, да скупштина сама доноси пословник, јер тако у закону стоји. Цитира § 48. Закона о адвокатима.

Г. Др. Жарко Јакшић предлаже да се пређе одмах на претресање пословника, који се доцније може мењати. Данашња скупштина треба да има карактер конференције, јер сви изасланици нису благовремено примили пројекат пословника, услед чега ни изасланици новосадске коморе немају овлашћење за пријем пословника на данашњој скупштини.

Претседник г. Благојевић објашњава, да је данашња скупштина легитимисана да донесе пословник и умољава г. Др. Политеа да чита члан по члан истог.

Г. Др. Политео чита.

Чл. 1. Прихвата се без дискузије и гласа: „Савезу је име: Савез Адвокатских Комора Краљевине Југославије.“

Чл. 2. Прима се после дуже дискусије у којој је учествовала већина изасланика и гласи: „Савезу је седиште у ономе граду, који одреди скупштина Савеза, али увек мора бити у седишту које од адвокатских комора. Прва скупштина одређује, да је седиште Савеза до даљег закључка скупштине у Београду.“

Чл. 3. Прима се без дискусије и гласи: „Сврха је Савезу да координира и у случајевима потребе концентрира рад и силе свију комора у правцу заједничке заштите права и интереса адвокатског staleжа (§ 48. Зак. о адв.), нарочито његове слободе и имунитета у извршавању звања и аутономије његове организације (у коморама).

Чл. 4. Прима се са изменама и гласи: „Средства Савеза јесу морална и материјална.

Морална средства јесу сва законом дозвољена и код корпорација уобичајена средства рада, нарочито пак:

измена мисли — било писмена или путем гласила, било усмена, лична, непосредна — о свим питањима, која се тичу адвокатског staleжа;

посредовање код владе и свију фактора у држави који могу утицати на право и интересе staleжа;

сарадња са Међународном Унијом адвоката у Бриселу (resp. Паризу).

Материјална средства су доприноси адвокатских комора по чл. 15. овог пословника.“

Чл. 5. Прима се по предлогу и гласи: „Чланови Савеза јесу све адвокатске коморе у држави. Оснује ли се одредбом Министра Правде нова комора, постаје она аутоматски чланом Савеза. Поједане коморе не могу иступати ни бити искључене ни иначе престати бити чланом Савеза. Савез се напротив може разрешити закључком скупштине.“

Чл. 6. Прима се са изменама и гласи: „Чланови Савеза дужни су суделовати у раду Савеза, промицати његову сврху и настојање, извршивати закључке скупштине и пословног одбора. Чланови су дужни да се клоне сваког засебног корака или акције у оним питањима која се тичу недвојбено читавог staleжа или где би решење тих питања могло утицати на читав staleж. Чланови Савеза дужни су настојати да њихов поступак у било којем предмету — што се тиче меритума — буде удешен по једнаким принципима и у истом правцу као и код осталих комора. У ту сврху а у случајевима двојбе обраћаће се поједине коморе на Савез као што и овај има у свим случајевима, кад му се то буде учинило zgodним, давати сходне упуте коморама и стајати с њима о томе у додицају.“

Чл. 7. Прима се са изменама и гласи: „Органи Савеза јесу: 1) скупштина, 2) пословни одбор и 3) претседник.“

Чл. 8. Прима се са изменама и гласи: „Редовну скупштину има сазвати сваке године претседник најкасније до конца месеца маја са унапред утврђеним и објављеним дневним редом, а у месту које је претходно скупштина одредила.“

Осим такве редовне скупштине има сазвати и ванредну, ако то затраже од њега одбори бар трију комора или половина свију изасланика назначивши разлоге захтева и предмет о коме би таква ванредна скупштина имала расправљати. Скупштина се има одржати најкасније за месец дана од дана када му буде достављен писмен захтев. Таква ванредна скупштина има се одржати у седишту Савеза, ако пословни одбор једногласним закључком друкчије не одреди.

Скупштина се сазива индивидуалним препорученим позивима на претседнике комора и њихове изасланике. Између дана кад би им писмо имало нормално стићи и дана скупштине има да прође бар 14 дана.“

Чл. 9. Прима се са изменама и гласи: „У надлежност скупштине спада:

- одређивање седишта Савеза;
- одређивање где ће се одржати наредна редовна скупштина;
- избор претседника;
- утврђивање прорачуна и испитивање закључних рачуна;
- одређивање доприноса комора;
- промена пословника;
- одлука о разлазу Савеза;
- одлука о предлозима чланова, респ. претседника комора и изасланика и пословног одбора.“

Чл. 10. Прима се са изменама и гласи: „Скупштину сачињавају претседници појединих комора и њихови изасланици према §-у 48 Зак. о адвокатима.“

Скупштина је способна стварати закључке, ако је на њој заступана бар половина комора преко претседника респ. њихових заменика и ако је на истој присутна половина изасланика лично. Иначе (код гласовања) претседници и изасланици могу опуномоћити и претседнике или изасланике своје или које друге коморе да их на скупштини заступају.

Ако не буде кворума, има се у року од најраније седам а најкасније месец дана одржати нова скупштина без обзира на број присутних чланова.

Сматра се прихваћеним онај предлог за који гласа већина чланова. Већина мора у сваком случају бити двојака: и по коморзма и по гласовима изасланика. У име појединих комора гласају њихови претседници, респ. њихови заменици. Где дође само до једне врсте већине нема закључка.

О скупштини саставља се записник, који потписују претседник, водитељ записника (кога скупштина одреди, али у правилу је то тајник) и два члана одређена од стране скупштине као оверача.

Избори и остала гласања врше се јавно, ако скупштина друкчије не реши.

Створити се може закључак само о оном предмету, који дотични предлагач писмено поднесе претседнику најкасније 8 дана пре скупштине или за који скупштина једногласно пристане да се о њему одлучује. Скупштини председава претседник Савеза, а ако би овај био спречен један од потпредседника кога скупштина одреди. Ако се у томе не постигне потребна већина, председава по годинама најстарији потпредседник.“

Чл. 11. Прима се са изменама и гласи: „Извршни орган Савеза је пословни одбор и он решава о свима питањима Савеза, која нарочито не спадају у надлежност скупштине.

Пословни одбор сачињавају претседници свију комора.

Пословни одбор има се састајати непосредно пре и после скупштине, а осим тога (још бар једанпут у години) увек кад потреба захте. За кворум и гласање одлучна је већина.

Ради уштеде времена и трошка може пословни одбор одлучивати о појединим питањима и писменим путем. У ту сврху претседник ће послати сваком члану пословног одбора писмени предлог с образложењем (препорученим дописом), али тако да члану остане времена за одговор бар пет дана (рачунајући од дана пријема питања до дана предаје одговора пошти.) Ако до остављеног рока одговор не стигне, сматра се да је дотачни за предлог. Но ако се једна трећина чланова пословног одбора противи таквоме писменом гласању и захтева место тога састанак, претседник у року од осам до петнаест дана исти има сазвати. Но и без обзира на споменути позив, састанак се има сазвати кад год то писмено затражи бар једна трећина чланова пословног одбора.“

Чл. 12. Прима се са изменама и гласи: „Претседника бира редовна скупштина на годину дана. Претседник не мора бити домицилиран у седишту Савеза. Претседник заступа Савез, председава главним скупштинама и састанцима пословног одбора и ове сазива. Он води писарну Савеза уз припомоћ тајника, и потпи-

сује све дописе Савеза. Он има да одржава везу међу коморама и да бди над спровођењем савезне сврхе. У случајевима спора између појединих комора или изасланика има право и дужност посредовања. Таквоме настојању имају дотични излазити у сусрет, али нису дужни покорити се мишљењу претседника.“

Чл. 13. Прима се са изменама и гласи: „Сви претседници комора јесу већ по томе положају потпредседници Савеза. Они имају заменити претседника кад год он то одреди и то у правцу његових упута, нарочито у случају кад претседник није у седишту Савеза. Ако неко у току године престане бити претседник, замењиваће га до одлуке пословног одбора по годинама најстарији потпредседник.“

Чл. 14. Прима се са изменама и гласи: „Тајник Савеза је у правилу тајник оне коморе, чији је претседник Савеза. (Изузетно скупштина може за тајника изабрати и другога). Он управља писарном Савеза. По правилу води записник скупштине и седница пословног одбора. Он је уједно и благајник Савеза.“

Упуте о пословању писарне даје тајнику пословни одбор, или место овога претседник Савеза.“

Чл. 15. Прима се са изменама и гласи: „Све функције у Савезу јесу бесплатне. Имају се накнадити само готови издатци и трошак за евентуално преко потребно помоћно особље. Трошак изасланика и претседника за скупштине и седнице пословног одбора носи она комора, чији је изасланик или претседник. Сви остали трошкови намирују се из савезне имовине.“

Висину доприноса адвокатских комора одређује скупштина.

Чл. 16 Прима се и гласи: „У случају разлаза Савеза пословни одбор има ликвидирати имовину Савеза тако, да чист остаток ове подели међу коморе у сразмери броја њихових чланова, — све то у колико скупштине о томе друкчије не закључи.“

Пошто је дебата завршена претседник г. Благојевић саопштава да је скупштина примила пословник.

Затим се прелази на избор претседника Савеза Адвокатских Комора. Скупштина акламацијом бира г. Обрада Благојевића.

У смислу чл. 15. пословника скупштина одређује, да свака комора на име доприноса има платити онолико пута по 2-- динара, колико има својих чланова.

Претседник г. Благојевић предлаже да се његовом Величанству Краљу пошаље поздравни телеграм. Изасланици устају и са узвиком „Живео Краљ“ једногласно прихватају предлог.

Скупштина овлашћује претседника Савеза и председнике комора, односно њихове заменике, да сутра посете Господина Министра Правде, и да му се захвале на доношењу Закона о адвокатима и умоле да се заузме за његову правилну и пуну примену.

Пошто је већ 12 часова, претседник предлаже да се рад прекине и настави у 3.30 час. по подне, што скупштина прихвата.

После подне у 3.30 часова претседник изјављује да се рад скупштине наставља.

На дневном реду је трећа тачка: „Питање једнообразног осигурања адвоката у целој земљи.“

Г. Др. Станислав Лапајне чита реферат о раду и успеху пенз. фонда адвокатске коморе у Љубљани.

По прочитању овог реферата развила се дужа дискусија којој је присуствовало више делегата. Пошто је била изражена жеља неких изасланика (нарочито адвокатских комора у Београду, Новом Саду, Скопљу и Подгорици), то су изасланици адвокатске коморе у Љубљани изјавили, да за сада не могу прихватити осигурање адвоката на бази јединственог пензионог фонда за целу земљу, док пракса не покаже како ће се развијати посебни пензиони фондови појединих адвокатских комора. Препоручују да њихово уређење пензионог фонда приме све коморе, па ако се у пракси покаже добро, онда неће бити никакве сметње за оснивање јединственог пензионог фонда за све адвокатске коморе у земљи. На крају скупштина прима следећу декларацију: „Скупштина Савеза Адвокатских Комора Краљевине Југославије саслушавши реферат изасланика адвокатске коморе у Љубљани г. Др. Лапајне-а, као и изјаве изасланика — претставника осталих комора, налази:

да је у интересу адвокатског staleжа да уреди своје осигурање по истим начелима и методама, како је то учинила адвокатска комора у Љубљани. Препоручује с тога појединим коморама да и оне узму као директиву и основ у провођењу осигурања својих чланова осигурање проведено већ код адвокатске коморе у Љубљани. Коморе, којима њихове прилике допуштају да то учине саме за себе, нека осигурање проведу свака у своме делокругу; оне пак, које мисле да њихов интерес с обзиром на прилике тражи заједничко уређење, нека то и проведу заједнички. Свакако, нека свака комора у правилима свога осигурања предвиди и узме у обзир евентуалност реорганизације комора (територијалне у вези са уређењем судова) и будућег заједничког осигурања, пошто већ

сада изражавају жељу да до истог дође, чим прилике и интереси staleжа то буду захтевали.“

Као 4. тачка дневнога реда била је: „питање трошковника и тарифа.“

Претседник г. Благојевић саопштава, да је Господин Министар Правде недавно прописао привремени правилник за одређивање награда адвокатима на територији Београдског апелационог суда.

Изасланици адвокатске коморе у Скопљу моле за дејство код Господина Министра Правде да се правилник о адвокатским наградама на територији Београдског апелационог суда протегне и на територију Скопљанског апелационог суда.

Изасланик адвокатске коморе у Подгорици моли за дејство да Господин Министар Правде одобри тарифу коју је комора у Подгорици већ поднела.

Г. Др. Владимир Видман моли да се за загребачку комору не предузима ништа док она не проучи београдску тарифу и уједно моли пословни одбор да помогне њихове жеље, кад се комора у Загребу буде обратила Господину Министру Правде за тарифу.

Г. Др. Антон Урбанц саопштава, да је израдио пројекат тарифе за целу земљу, од које један примерак предаје г. претседнику, молећи да се она проучи, па кад дође повесљна прилика, да пословни одбор поради на њеном одобрењу.

Г. Др. Коста Мајински моли да Савез за тарифу коморе у Новом Саду не предузима ништа до унифицирања законодавства.

Г. Др. Јосип Барбиери моли за дејство, да се тарифа адвокатске коморе у Сплиту употпуни, у смислу поднете претставке Господину Министру Правде.

Г. Др. Станислав Лапајне предлаже да коморе у Љубљани, Загребу, Сплиту, Сарајеву, Подгорици и Новом Саду израде једну тарифу а коморе у Београду и Скопљу другу.

За овим је донета следећа декларација: „Скупштина Савеза Адвокатских Комора Краљевине Југославије изражава мишљење, да је у интересу адвоката да се њихов рад, уз придржај права слободног уговарања, награди по обавезној тарифи. У ту сврху налаже пословном одбору Савеза да код Господина Министра Правде посредује да донесе за правна подручја оних комора, које још немају тарифу, тарифу удешену према поступнику и осталим још неунифицираним законима дотичног правног подручја. За оне пак коморе, које већ имају тарифу, да се ова употпуни према конкретном предлогу Сплитске адвокатске коморе (изузевши београдску), све то за интeримно време важења старих поступника.

Оним часом пак чим ступи на снагу нови грађански парнични поступак за целу државу да се уведе јединствена тарифа. Пословном одбору се ставља у дужност да још сада ради на њој узевши као подлогу предлог колеге г. Др. Урбанца изасланика љубљанске коморе.

Даље, налаже пословном одбору да умоли Господина Министра Правде да одобрену тарифу за територију београдске коморе прошири аутоматски и на територију скопљанске коморе пошто је поступак исти, а нема разлога за неједнаке тарифе, као и да поднету тарифу од стране подгоричке коморе, која се већ налази пред њим, одобри.“

Код 5. тачке дневног реда која гласи: „Питање претстављања нашег реда код међународног Савеза адвоката“, скупштина доноси овакву декларацију: савез комора аутоматски постаје члан Међународног Савеза адвоката, пошто се Удружење јавних правозаступника Краљевине Југославије трансформисало у Савез комора, и да о томе треба известити Међународни Савез.“

6. тачка дневног реда која гласи: „Измене Закона о адвокатима“, изазвала је дужу дискусију.

Г. Др. Полите-о сматра да је закон који сада имамо добар и да из разлога опортунитета његову измену сада не треба тражити. Остали изасланици изгласили су нарочито да § 120. Зак. о адв. не пружа довољно средство за борбу против пискарача, а пискарачи су жива рана на телу адвоката. Судови по правилу прекидају истраге против пискарача, јер је § 120. Зак. о адв. тако редигован, да се пискарачима лако извући од кривичне одговорности.

Након извршене дискусије, скупштина ставља у дужност пословном одбору да сам процени и када наступи повољан моменат за измену § 120. Зак. о адв. исту надлежним путем тражи.

Претседник г. Благојевић умољава г. Др. Жировника да га у дужности замени док се он мало одмори. Г. Др. Жировник узима место претседника.

Као последња била је 7. тачка дневног реда која гласи: „Предлози учесника на овом састанку, који би пали а тичу се угледа, интереса и потреба адвокатског реда.“

Г. Др. Коста Мајински изјављује, да неки судови у Војводини не пуштају адвокатске приправнике на кривичне расправе. Како је то у противности са прописом § 26. Зак. о адв. предлаже, да се поради на томе, да Касациони суд донесе у општој седници повољно тумачење.

Саопштава, да су јавни бележници тражили да се у закон о јавним бележницима унесе одредба, по којој ни једна приватна исправа неће имати важности пред судом ако није оверена од стране јавног бележника. Предлаже да пословни одбор ово држи у евиденцији и да се заузме да се оваква одредба не унесе у закон, и да од Господина Министра Правде тражи, да се сви законски пројекти благовремено достављају појединим коморама на мишљење.

Износи, да је адвокатима јако отежан рад код управних власти и моли пословни одбор да се заузме да се такво стање поправи.

Г. Др. Милан Корун предлаже да пословни одбор умоли Господина Министра Правде да исходи надлежно тумачење закона у питању адвокатских приправника у колико се односи на заступање у кривичним споровима, јер он за то има законске могућности.

Скупштина прима ове предлоге.

Г. Војислав Вујанац предлаже да Савез створи један часопис. Скупштина у начелу прима овај предлог и ставља у дужност пословном одбору да се овим питањем забави и ако буде у могућности да га реши.

Г. Александар Христић предлаже, да Савез узима у заштиту адвокате према којима се власти незаконито понашају, с тим, да такве случајеве достављају коморе пошто их добро провере. Скупштина прима овај предлог.

Г. Пинтеровић Милован Др. предлаже да Савез код Господина Министра Трговине предузме кораке да се из пројекта закона о обртима избаце прописи чл. 40, т. 21. и чл. 51. о обрту посредовања пред властима, јер скупштина сматра да је такво занимање преимућство једино адвокатског staleжа, који је услед својих дисциплинских прописа једино зван да савесно и на задовољство странака ове пред управним властима заступа.

Надаље, да се Савез заузме код Господина Министра Трговине да се у чл. 51. Зак. о обртима уврсти одредба да се посредовање царинских заменика ограничи једино на рад код царинских надлештава, и да им се не дозволи рад пред управним судовима па ма и у царинским предметима.

Претседник г. Благојевић заузима поново своје место и моли скупштину да одреди када ће се и где одржати идућа скупштина. Скупштина одлучује једногласно да се идућа скупштина одржи у Загребу а време одржања исте оставља се пословном одбору да сам одреди.

Како је овим исцрпљен дневни ред скупштине, претседник г. Благојевић захваљује се изасланицима на труду и показаној доброј вољи да се сва питања на данашњој скупштини реше колегијално и у интересу целокупног адв. реда. Моли изасланике да задрже интерес за питања од општег сталешког значаја, и да понесу поздравље адвоката београдске коморе свима колегама из других комора који нису присутни.

У име другарске и колегијалне пажње позива изасланике на заједничку вечеру код „Српског Краља“, коју приређује адвокатска комора у Београду. Изасланици бурно поздрављају г. претседника и он закључује скупштину у 7.30 часова.

Водитељ записника,
Драг. Стојадиновић

Претседник,
О. Б. Благојевић

Оверачи:

Драг. Ј. Симић Вој. Вујанац

Установљење вредности приликом преноса некретнина.

Савет града Новог Сада је 28. III. 1930. год. псд бр. 12. 674-930. адм. издао следећу објаву:

„Према наређењу Министарства Финансија, одељења Пореза бр. 17.709/1930. дужна је град. Управа установити ефективну вредност предмета купо-продајних, даровних уговора и т. д.

Како би град. органи благовремено могли на лицу места извиђај обавити, позивају се сви заинтересовани, да пореске сведоџбе набављене код Кр. Катастарске Управе са уговорима најкасније 2 дана пре рока за уплату преносне таксе, — прикажу код град. пореског и финансијског Одељења.“

Нове књиге

Др. Тома Павловић, Основи меничног права и Коментар Новог Меничног Закона са односним законима и уредбама.

За свега неколико дана излази из штампе из пера дра Томе Павловића, председника Одељења Апелационог Суда у Новом Саду под горњим насловом веома опсежан коментар Меничног Закона од 19. децембра 1929. год. По свом обиму, књига износи око 520 странаца већег октав-формата, а продаје се по релативно ниској цени од 100 (укорачена 120) динара.

Књига излази у наклади пишчевој.

Уводни део књиге је популаран приказ менице и основа меничног права уопште и то на начин, да је институт менице приступачан и лајцима. Књизи су додане, са објашњењима, и накнадне спроводне Уредбе Министра Правде, те закон о празницима, и најзад, што овој књизи даје посебну предност пред свима досадањим издањима и коментарима новог меничног закона, приказани су и објашњени и прописи новог судског грађанског поступника, у колико се односе на меницу.

Сам коментар је израђен, осим на строго научној основи, још и са особитим обзиром на судску праксу обзиром на она одређења новог мен. закона, у колико су истоветна са одређењима ранијег меничног законодавства, те уједно обилује напоменама о томе, како је јудикатура решавала и решила нејасна питања или празнине меничног закона, у колико је неко питање и након новог меничног закона остало отворено. — Сва спорна места у зак. тексту су анализирана до минуциозности, а нејасни случајеви објашњени са низом рељефних примера. Паралелно са установљењима нашег меничног закона, где се за то указала потреба, писац је објаснио и маркатне установе мађарског, аустријског, француског, швајцарског, енглеског и холандског мен. права. Услед свега овога се може рећи, да књига Дра Павловића представља јединствено и монументално дело ове врсте, те праву тековину у нашој стручној литератури.

Књига је намењена у првом реду употреби практичног судавања, где ће бити поуздан ослонац за јединствену меничну праксу Краљевине, али ће исто тако моћи она послужити и свакоме, ко жели или треба да буде сигурно упућен у најситније детаље меничног права.

Д-р. М.

Закон о адвокатима

од 17. III. 1929.

(Свршетак)

§ 100

Правни лекови подносе се дисциплинском већу писмено у року од 15 дана по достави пресуде или решења, који се рок не може продужити. Падне ли последњи дан рока у празнични дан, рок се свршава првог радног дана по празнику. Дан у који је правни лек предат пошти узима се као дан предаје дисциплинском већу. Правни лекови се могу поднети и брзојавно. Ако онај ко је осуђен на дисциплинску казну умре за време док тече рок за лек, рок за лица наведена у §-у 94. слово б) и д) почеће да тече од дана његове смрти.

Призиве и жалбе предане после рока дисциплинско веће одбаћиће.

На време поднесени правни лек одлаже извршење одлуке, против које је изјављен, изузимајући жалбу против одлуке у смислу § 76.

§ 101.

На повраћај у пређашње стање (оправдање) због пропуштеног рока за употребу правног лека примениће се односне одредбе законика о судском кривичном поступку. Ако Касациони Суд допусти повраћај у пређашње стање, може одмах донети одлуку о главној ствари.

Х. ГЛАВА.

Адвокатско дисциплинско веће код Касационог Суда.

§ 102.

Касациони Суд суди у дисциплинским стварима адвоката и адвокатских приправника, заједно са адвокатским судијама, у већу састављеном од председника или његовог заменика и четири члана. Адвокатске судије бирају адвокатске коморе између адвоката на три године, но оне имају и после тога времена вршити судијску службу све до новог избора. Изабрани могу бити само адвокати који врше адвокатуру најмање десет година.

Адвокатски судија код Касационог Суда не може у исто време вршити службу и код дисциплинског већа Адвокатске Коморе.

За поступак код избора и за право изузећа изабраника вреде

односне одредбе о избору дисциплинског већа. О избору ће се известити председништво Касационог Суда и Министар Правде.

Одредбе §-а 65. овог закона примениће се на адвокатске судије код Касационог Суда.

§ 103.

Свака адвокатска комора бира, ако има до 100 чланова, двојицу, а за сваку даљу стотину чланова још по двојицу адвокатских судија (§ 43.)

§ 104.

Поједина већа саставља за сваки случај председник Касационог Суда тако да половину судија узме од судија Касационог Суда, који су за то сваке године унапред од опште седнице Касационог Суда у довољном броју одређени, а половину од адвокатских судија. (Адвокатска дисциплинска већа).

На усмену расправу позваће се по могућству адвокатске судије изабране од оне Коморе којој припада окривљеник. Ако на расправу позвани адвокатски судија не може више на време стићи, на његово место позваће се адвокатски судија, који станује у седишту Касационог Суда. Ако се ни то не би могло на време учинити, онда ће се место изосталог адвокатског судије узети онај члан Касационог Суда, који је у дисциплинском већу на раду.

Унутрашњи послови код адвокатских дисциплинских већа врше се по одредбама које у томе погледу вреде за Касациони Суд. Дужност известиоца може се поверити адвокатском судији.

При гласању најпре гласа по годинама старији адвокат, а после њега по рангу старији државни судија, затим млађи адвокат и тако даље. Председник гласа последњи.

§ 105.

Адвокатске судије, пре него што би у том својству први пут радиле, положиће заклетву пред председником већа да ће савесно и непристрасно испуњавати своје судијске дужности.

Због повреда ових судијских дужности адвокатске судије потпадају под дисциплинску власт Касационог Суда, али се при том имају применити одредбе овог закона о дисциплинским казнама.

§ 106.

Служба адвокатских судија је почасна и бесплатна. Онима адвокатима који станују ван места Касационог Суда Адвокатска

Комора која их је изабрала накнадиће путне трошкове и дневнице по одредбама које вреде за службена путовања судија Касационог Суда. Ово су трошкови дисциплинског поступка.

§ 107.

Изузеће чланова дисциплинског већа који припадају судијском реду вршиће се по одредбама законика о судском кривичном поступку, а изузеће адвокатских судија по одредбама § 69. овога закона.

Онај судија који је учествовао при доношењу пресуде против које је употребљен правни лек или који је код претходног поступка радио као заступник Коморе не може да буде бранилац окривљеника или заступник оштећеника.

XI. ГЛАВА.

Извршење пресуда и других одлука у дисциплинском поступку.

§ 108

Свака извршна правоћна дисциплнска казна унеће се у књигу коју води одбор Адвокатске коморе. Укоре и потпуно плаћене новчане казне, које не премашају 600.— динара, одбор ће из књиге избрисати, ако то кажњеник после трогодишњег беспрекорног понашања затражи. Одбор је дужан побринути се за извршење пресуда и привремених закључака (§ 76)

§ 109.

Ако би се новчана казна или трошкови морали наплатити преко извршне власти, одбор ће на основу извода из извршне пресуде затражити извршење код надлежне власти.

§ 110.

Износи новчаних казна имају се употребити на помагање оних адвоката, адвокатских приправника и оскудних удовица или сирочади адвоката или адвокатских приправника, који су без своје кривице пали у нужду. (§ 43. став први, слово њ.)

§ 111.

Када се дисциплинском пресудом обуставља вршење адвокатуре или наређује брисање из именика адвоката или кад обу-

става адвокатуре бива као замена друге казне (§ 56. слово б), одбор ће, после извршности пресуде или одлуке којом се наређује обустава адвокатуре као замена друге казне, известити о томе Министра Правде, Касациони Суд и надлежни Апелациони Суд, а у исто време наредити да се то огласи у „Службеним Новинама“. Ово вреди и у случају обуставе адвокатуре привременом наредбом. Тада ће се скинути и адвокатска табла.

Извршење овог прописа одбор може тражити и преко извршне власти.

XII. ГЛАВА

Поновљење дисциплинског поступка.

§ 112.

Ако се дисциплински поступак прекине или ако окривљеник буде ослобођен, поступак се може на штету окривљеника обновити само, ако се изнесу нове чињенице или нова доказна средства, која сама по себи или у вези са раније извиђеним доказима, могу бити од вредности да утврде кривицу окривљеника.

Ако је адвокат или адвокатски приправник осуђен на казну због нарушавања реда (§ 52.) или на дисциплинску казну (§ 56. а и б), може се допустити поновљење поступка на штету осуђеника само, ако би нове чињенице или доказна средства сама по себи или у вези с раније изнесеним доказима, могла оправдати тежу казну (§ 55 слово в и г).

§ 113.

На дисциплинску казну осуђени, његова удовица, родитељи и деца могу захтевати поновљење поступка и после извршене казне, ако изнесу нове чињенице или доказна средства, која, сама по себи или у вези са раније изнесеним доказима, могу оправдати ослобођење, или место строжије казне (§ 55. слово в и г) блажу казну. Заступник Коморе има иста права.

§ 114.

О поновљењу поступка одлучује без претходне усмене расправе, оно дисциплинско веће, које је судило у првом степену.

Одлука ће се доставити молиоцу, заступнику Коморе и врховном државном тужиоцу. Против ње може се изјавити жалба Касационом Суду (§ 102)

§ 115.

Одобрењем поновљења пресуда престаје да вреди у колико се тиче оне кривице, због које је поновљење одобрено. Поновљењем се ствар повраћа у стање истраге. Али дисциплинско веће које је допустило поновљење у корист окривљеника може, по престанку заступника Коморе, изрећи одмах пресуду, којом окривљеника ослобођава или блаже казни.

§ 116.

Ако адвокат у чију је корист одобрено поновљење поступка буде понова осуђен, не може се против њега изрећи строжија казна од оне на коју је био осуђен ранијом пресудом.

При одмеравању казне имаће се у виду већ претрпљена казна.

XIII ГЛАВА

Службена хаљина.

§. 117.

Адвокати и адвокатски приправници носеће службену хаљину заступајући странке пред судом у свим оним случајевима у којима носе службену хаљину и судије (§ 79. Закона о уређењу редовних судова за Краљевину Југославију).

Облик службених хаљина за адвокате и адвокатске приправнике прописаће Министар Правде.

XIV ГЛАВА

Осигурање адвоката.

§ 118.

Адвокатске Коморе дужне су најкасније у року од две године после ступања на снагу овога закона путем осигурања за случај несреће, изнемоглости, старости и смрти обезбедити својим члановима и њиховим породицама нужно издржавање. Ближе одредбе о начину овог осигурања, нарочито о величини и плаћању приноса (улога) о условима и величини примања Комора ће прописати нарочитим правилником. Тај правилник подлежи одобрењу Министра Правде и мора бити објављен у „Службеним Новинама“.

XV ГЛАВА

Таксе.

§ 119.

Рад Скупштине, Коморе, одбора, дисциплинских већа и пензионог фонда не подлежи таксама.

XVI ГЛАВА

Пискарачи, надриписари.

§ 120.

Онај који уз награду заступа странке пред судовима и другим државним и самоуправним властима или јавно-правним телима; или који у виду заната саставља за друга лица исправе о правним радњама или исправе које иначе имају да служе пред судовима, осим општинских судова, а на то законом није овлашћен, врши кривично дело, те ће се казнити новчано до 1500 динара или затвором до два месеца, или обема казнама.

За суђење ових кривица надлежан је срески суд по одредбама закона о судском кривичном поступку.

Кривични поступак може се повести на предлог државног тужиоца или Адвокатске Коморе, који имају сва права тужиоца.

XVII ГЛАВА

Прелазна наређења.

§ 121.

Они који добију држављанство Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца, а по народности су Словени и у другој су држави већ били адвокати (прокуратори), могу после једногодишње вежбе код адвоката полагати адвокатски испит у смислу одредаба овога закона и након положеног адвокатског испита бити уведени у именик које Адвокатске коморе. Уз молбу за упис у именик мора се поднети уверење Министра Правде о томе да од стране Министарства нема сметње да се молилац уведе у именик Адвокатске Коморе.

Адвокати српско-хрватско-словеначке народности са територије бивше Аустро-Угарске који постају држављани Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца, морају се по молби увести у именик адвоката без вежбе и без испита предвиђених у првом ставу. Ова одредба важи и за оне адвокате, који су право адвокатуре добили по закону о признању квалификативних погодаба за стицање адвокатуре и јавног бележничтва од 30. јула 1919. године.

Адвокатским приправницима српско-хрватско-словеначке народности са поменуте територије урачунаће се, ако постану држављани Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца, време њихове дотадашње адвокатске приправничке вежбе у смислу § 5. овога закона.

Повластице из другог и трећег става овог параграфа важиће за пет година по ступању на снагу овога закона.

§ 122.

Ратни инвалиди, који су учествовали у прошлим ратовима за ослобођење и уједињење, а који су свршили правне науке пре доношења овога закона, кад проведу на име вежбе једну годину дана у судовима или адвокатској канцеларији, стичу права на полагање адвокатског испита, а право на адвокатуру стичу одмах по положеном испиту, ако томе нестоји на сметњи наређење § 4. овога закона и ако испуњавају услове из § 2. слово а и б).

§ 123

Адвокати на територији Банског Стола у Загребу, који су 1. јуна 1928. године уз адвокатуру вршили и звање кр. јавних бележника по тада постојећим законима, имају од дана кад овај закон добије сбавезну снагу, до доношења закона о кр. јавним бележницима за Краљевину Срба, Хрвата и Словенаца, право да и даље врше оба звања. У овом случају бележничко звање вршиће се у оном рејону у коме су га тога дана вршили. Награде за њихов рад одредиће судови по својој оцени и према законским прописима, који су 1. јуна 1928. године важили, па се према томе стављају ван снаге сви законски прописи који су у супротности са овим.

До доношења јединственог закона о кр. јавним бележницима за целу Државу не могу се установљавати нова места кр. јавних бележника.

§ 124.

У року од 30 дана по ступању на снагу овога закона Министар Правде одредиће уредбом број и седишта Адвокатских Комора. Ако је у истом месту и до сада постојала Адвокатска Комора, она ће се без одлагања саобразити прописима овога закона и поново конституисати. Ако у дотичном месту до сада није било Адвокатске Коморе, поставиће Министар Правде по предлогу надлежног Апелационог Суда односно Врховног Суда у Сарајеву или Великог Суда у Подгорици, донетом у општој седници, један одбор од петорице адвоката са дотичне територије, који ће на основу достављеног му списка адвоката позвати све адвокате на овој територији на скупштину која ће се одржати у седишту, одређеном за Адвокатску Комору. Ова ће скупштина извршити конституисање Адвокатске Коморе.

Први одбори Адвокатских Комора изабраних по овоме закону дужни су по званичној дужности и без наплате таксе и уписнине унети у именик адвоката све оне адвокате, који су уписани у именик адвоката дотадашњих Адвокатских Комора, односно у сад постојећи списак адвоката. Лица, адвокати који нису уведени у поменуте спискове дужни су у року од три месеца од конституисања Адв. Коморе затражити упис у именик Адв. Коморе и поднети доказ о постављењу за адвоката. Оваквог адвоката Комора је дужна уписати без наплате таксе и уписнине. Лица која су стекла право на адвокатуру по досадашњим законима или су била адвокати у Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца могу по њиховој молби постати адвокати, ако имају услове из § 2. слово а) и б) и ако томе не стоји на сметњи наређење § 4. овога закона.

Лица која су на територији Јужне Србије и Санџака пре ослобођења 1912. године, према тадашњим тамо важећим законским прописима, вршила самостално правозаступничке послове, а после ослобођења пријавила се као правозаступници Министру Правде, уводиће се на њихову молбу у адвокатски именик Адвокатске Коморе на територији надлежног Апелационог Суда и то без обзира на услове из §§ 2. и 5. ако томе не стоји на сметњи наређење § 4. овога закона.

Док се Адвокатска Комора не конституише, водиће послове који по овом закону спадају у надлежност Коморе оне власти које су те послове до сада водиле подразумевајући ту и дисциплинске послове и то по досадашњим прописима.

Довршено конституисање Коморе објавиће иста у „Службеним Новинама“.

§ 125.

Док закон о уређењу редовних судова не ступи на снагу у целини, полагаће се адвокатски испити после навршене вежбе поменуте у § 12. по досадашњим прописима и пред судовима пред којима су се до сада полагали.

Одредбе овога закона о вежби и условима за полагање испита не важе за сва она лица, која су у томе погледу у нашој Краљевини већ испунила захтеве досадашњих закона и уредаба места где су вршили вежбу до ступања на снагу овога закона, као ни за оне адвокатске приправнике, који су ступили на вежбу до 1. августа 1927. године, — све то ако су ранији услови за вежбу и за полагање испита повољнији од досадашњих.

Адвокатски приправници са територија на којима је по досадашњим прописима важила дужа вежба од пет година, а који су испунили услове из §-а 2. и 5. овог закона имају право, чим овај закон буде обнародован у „Службеним Новинама“, да полажу адвокатски испит или ако су већ положили адвокатски односно судијски испит, имају право да одмах буду уписани у именик адвоката сходно одредбама овога закона.

§ 126.

Дисциплинске истраге које су поведене против адвоката и адвокатских приправника пре но што је овај закон ступио на снагу настављају се и врше по прописима овога закона.

До образовања јединственог Касационог Суда за целу Краљевину свуда где се у овом закону помиње „Касациони Суд“ има се разумети Касациони Суд у Београду за ранију Краљевину Србају; Сто Седморице у Загребу за Хрватску и Славонију; Одељење Б Стола Седморице за Словеначку и Далмацију; Врховни Суд у Сарајеву за Босну и Херцеговину; Велики Суд у Подгорици за ранију Краљевину Црну Гору; и Одељење Касационог Суда у Новом Саду за Банат, Бачку и Барању, — према њиховој територијалној надлежности. Где се пак у овом закону спомиње врховни државни тужилац разумеваће се до образовања јединственог Врховног Државног Тужиоштва за целу Краљевину онај орган који ће код највишег суда дотичне територије вршити функције врховног државног тужиоца. Код Касационог Суда у Београду и код Великог Суда у Подгорици за време док не буду почели да раде функционари Врховног Државног Тужиоштва одредиће Министар Правде једног или више од судија који ће вршити те дужности.

Сукоби о надлежности између дисциплинских већа двеју Комора (§ 67) са разних подручја решаваће се на начин поменут у § 104. закона о уређењу редовних судова за Краљевину Срба, Хрвата и Словенаца.

Функције Апелационог Суда по овоме закону вршиће за територију Босне и Херцеговине Врховни Суд у Сарајеву а за територију раније Краљевине Црне Горе Велики Суд у Подгорици док се за те територије не образују Апелациони Судови.

§ 127.

У срезовима у Србији и Црној Гори, у којима још нису устављени срески судови, а у месту среза не постоји првостепени

суд, наређење § 120. става другог овога закона важиће од дана кад се по одредбама закона о уређењу редовних судова установе и у живот уведу срески судови.

За суђење кривичних дела из § 120. у Србији и Црној Гори до образовања среских судова надлежан је судија појединац надлежног првостепеног суда.

§ 128.

Овлашћује се Министар Правде да изда ближа упутства за извршење овога закона.

§ 129.

Закон овај ступа у живот и добија обавезну снагу кад се обнародује у Службеним новинама.

Од тога дана престају важити или неће ни добити обавезну снагу сви досадашњи закони о адвокатима и адвокатским приправницима, нарочито закон о адвокатима за Краљевину Срба, Хрвата и Словенаца од 29. новембра 1928. године Бр. 70210 као и други законски прописи из специјалних закона, уредаба и декрета који се односе на адвокате и адвокатске приправнике, изузев адвокатске тарифе, која остаје на снази до доношења правилника у смислу § 28 овога закона. На територијама за које нису одређене адвокатске тарифе важиће до доношења поменутог правилника досадашњи прописи, у колико нису у противности са овим законом.

Исто тако престају важити прописи закона о полагању заклетве адвоката и јавних бележника од 27. јануара 1929. године у погледу заклетве адвоката као и декрети бивше Аустро-Угарске дворске канцеларије од 16. априла 1833. године Бр. 8732., и од 5. фебруара 1847. године, а до сада стечена права јавних агената по тим декретима важе за њих и даље.]

